

MUKADDİME

Allah (c.c.)'a vuslat için mürşid-i kâmile intisapta, rızâ-i İlahî'den başka gaye güdülmez. Mesela bir delikanlı, sevgilisine bir çok hediyeler götürür, hediyesiz vardığında iltifat görmezse, üzüdür, kırılır; “Meğer sen benim değil, hediyelerimin âşığı imişsin.” der ve ayrılır. Allah'a kavuşma talebinde bulunan kişi de kendisine güzel rüyalar, keşf ü kerâmetler, haz ve lezzetler verildikçe ibâdetleri artırır, bu haller kesilince tembelleşir, yolunu terk ederse, Mevlâ: “Ey kulum sen benim dîdarımın (cemâlimin, rızâmın) taliplisi değil, verdiğim acâib sırların âşığı imişsin.” buyurmaz mı? Bu sebeple ibâdetlerimizi; ne cennet ümidi ne de cehennem korkusu, sadece Allah'ın rızası için, karşılıksız yapmalıyız.

Dervişler, değirmenin suyunu devrettiren çark veya saatin çalışmasını temin eden dişliler gibidir. Değirmenin veya saatin çarkından biri bozulursa ne değirmen ne de saat çalışır. Dervişler de, şeriat ve tarikatın edebine riâyet etmezlerse füyûzât-ı İlahiyye çarkı dönmez, kalp Allah diye çalışmaz. Sohbet ve zikir halkasında zevk ve muhabbet hasıl olmaz.

İhvan, tohum atılmış tarlaya benzer. Çiftçi, tohumunu, mahsul alacağı araziye atar. Zamana geldikçe gübresini, suyunu, çapasını yapar, yabancı otları ayıklar ve meyveyi yetiştirir. Bir mürşid-i kâmil de, gönlü itirazsız kalbe mânevî gübresini zikirle, suyunu râbıta ile atar. Nefisle mücadele çapasıyla fena huyları yok olan derviş, mânen gelişir, meyve verir - biiznillahi Teâlâ-

Derviş aldığı evradla kalır, yıllarca vazifesini sormaz, nefisle mücadele etmez, gaflete dalarsa helak olur gider -Allah korusun-. Bir de kalkar, “Bize bakmıyorlar!” diye şeyhine itiraza başlarsa, o kimseden Rasûlullah da incinir.

Sizin bir bahçeniz olsa, yıllarca emek vermenize rağmen meyve vermese canınız sıkılır, mahzun olursunuz. Bunun yanında, mahsul veren küçük bir fidan da olsa onu seversiniz. Biz de aynen öyleyiz. Bunca sohbet ve emeklerimize rağmen mânen gelişmeyen, letâifleri zikrederek meyve vermeyen, ahlâken düzelmeyenlerden bize bir bıkkınlık geliyor. Verdiğimiz öğütleri tutup gelişenlere küçük de olsalar muhabbet ediyoruz. Allah rızası için rica ediyorum, gönlümüzü gafletle kurutmamalıyım. Dünyevî bir şey istemiyoruz. Öğüt ve nasihatimize karşılık edep ve erkâna riâyet ediniz. İster çalışın, ister çalışmayın, biz size hizmetle görevliyiz. Emegimizin karşılığını sizden değil, Rabbimizden bekliyoruz.

HZ. MUHAMMED

-sallallahu aleyhi ve sellem-

(öl. 11/632)

Bilginlerle Oturmak, Hikmet Ehlini Dinlemek

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

Size lazım olan, bilginlerle oturmak, hikmet ehlinin sözünü dinlemektir.

Şüphesiz Allah Teâlâ, ölü toprağı yağmur suyu ile dirilttiğı gibi ölü kalbi de hikmet nûruyla diriltir.

Gölgesiz Gün

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyetle Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

Arş-ı âzâmın gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı günde, Allah Teâlâ Hazretleri yedi sınıf insanı huzûr-ı İlâhî'de gölgelendirecektir:

1. Adaletli olan padişahlar, yöneticiler,
2. Allah'a ibâdet içinde büyüyüp yaşayan gençler,
3. İssiz yerlerde Allah Teâlâ'yı zikreden, Allah korkusundan dolayı gözlerinden yaşlar akan insanlar,
4. Kalbi mescide bağlı olan insanlar,
5. Sağ elinin ne şekilde bir hayır yaptığını sol eli bile bilmeksizin sadaka veren cömert insanlar,
6. Allah'ın rızası yolunda birbirini seven iki veya daha ziyade kimseler,
7. Güzel bir kadın, kendi namusuna çağırır da "Ben Allah'tan korkarım." diyerek ondan uzaklaşan insanlar.

HZ. EBÛBEKİR
-radiyallahu anh-
(öl. 13/634)

Karanlığı Yok Eden Işık

Karanlık beştir. Fakat bunları gideren beş de ışık vardır:

1. Dünya sevgisi karanlıktır. Işığı, ibâdetdir, zikrullahtır.
2. Günah işlemek karanlıktır. Işığı ise tevbedir.
3. Kabir karanlıktır. Aydınlığı ise 'Lailahe İllallah Muhammedün Rasûlullah'tır.
4. Âhîret hâli karanlıktır. Işığı güzel amel ve hareketlerde bulunmaktır.
5. Sırat köprüsü karanlıktır. Bunun ışığı, içinde şüphe olmayan ilimdir.

Kabir Azığı

Kabre azıksız giren, gemisiz denize girmiş gibidir.

HZ. ÖMER
-radiyallahu anh-
(öl. 23/644)

Saklanan Yedi Şey

Allah Teâlâ Hazretleri yedi şeyi, yedi yerde saklamıştır:

1. Rızâsını ibâdetler içerisinde,
2. Gazabını günahlar içerisinde,
3. İsm-i a'zam-ı şerîfi, Kur'ân-ı Kerîm içerisinde,
4. Velilerini insanlar arasında,
5. Ölümü sağlık içerisinde,
6. Leyle-i Kadri, Ramazân-ı Şerîf içerisinde,
7. Salât-ı vüstâyı (orta namazı) beş vakit namaz içerisinde.

İzzet

Dünyanın izzeti mal ile âhiretin izzeti iyi ameller iledir.

HZ. OSMAN
-radiyallahu anh-
(öl. 35/656)

Gizli Define

Cenâb-ı Hakk'ın, “**Altında da onlara ait bir define vardı.**” (Kehf, 18/82) âyet-i celîlesinde geçen bu hazinenin altında bir tahta olup üzerinde yedi satır yazı vardır:

1. Hayret ederim o kimseye ki, her olan şey takdir-i İlâhî ilemdir; böyle olduğu halde kaybettiğine gamlanır.
2. Taaccüp ederim o kimseye ki, ölüm vardır, bilir; lâkin âhiret hatırına gelmeksizin güler.
3. Hayret ederim o kimseye ki, dünya muhakkak fânîdir; yine onu sever bağrına basar.
4. Taaccüp ederim o kimseye ki, her şeyden sorgu vardır, bilir; yine şüpheli mal biriktirir.
5. Taaccüp ederim o kimseye ki, cehennem vardır, bilir; yine de günaha devam eder.
6. Şaşarım o insana ki, kati olarak cennet vardır, bilir; yine de ibâdeti bırakarak istirahat eder.
7. Hayret ederim o kimseye ki, hiç şeksiz olarak Allah Teâlâ sadırlarda olanları bildiği halde yine de başkasının kendisini iyi tanımasını ister, riya eder.

Hüzün

Dünya mahzunluğu gönülde bir karanlıktır.
Âhiret mahzunluğu ise kalbe nûrdur.

HZ. ALİ
-radiyallahu anh-
(öl. 40/661)

İlim Talebi

İlim talebinde olan kimseleri cennet arzular.
İsyan ve serkeşlik peşinde koşanları da cehennem arzular.

Şeriat-i Mutahhara İlmini Talep

Her kim şeriat-i mutahhara ilmini arzularsa, dünyada rahat, ukbâda cennet onu arzular.
Her kim de günahı arzularsa, dünyada perişanlık, ukbâda cehennem onu arzular.
(Menâkıb-ı Çihâr)

Allah'a Âşık Olanın Alâmeti

1. Dünyayı hor ve hakir görmek,
2. Cefa yüklerini tartmak/götürmek,
3. Belalara katlanıp sabretmek.

Hilim Sahibinin Alâmeti

1. Kendisiyle muhabbet ve kardeşlik bağıını kesmiş olanları, ziyaret etmekle Allah'ın rızasına ulaşır.
2. Kendisine iyilikte bulunmayanlara ve selam vermeyenlere ihsan eder, güler yüzle onlara selam verir.
3. Hiçbir saygı gözetmeden kendisine zulüm, haksızlık edenleri -yeri gelince- hilminden dolayı affeder, gönlünden kını siler.

Sadakatli Kimsenin Alâmeti

1. Kendi malını kıymetçe senin malından aşağı hesap eder.
2. Senin ırzını, kendi ırzından önde muhafaza eder.
3. Canını senin yoluna feda eder.

Dostun Alâmeti

1. Sıkıntı ve felaket zamanında yetişir.
2. Gıybet zamanında kayırır.
3. Vefatı ânında ve öldükten sonra dostluğa layık olanı yapar.

CA'FER-İ SÂDİK B. MUHAMMED

-kuddise sirruh-
(öl. 148/765)

Uzlet

Cafer-i Sâdık bir müddet halvete girdi, hiç dışarı çıkmadı.

Süfyân-ı Sevrî (k.s.) Ca'fer-i Sâdık (k.s.)'ın kapısına geldi ve ona sordu:

- Niçin uzleti ihtiyar ettin?

Sâdık cevap verdi:

- Zaman böyle gerektirdi, ya Süfyân! Zaman fitneli oldu, ihvan da bozuldu. Her kim akıllı ise halka karışmaya.¹

Sohbetinden Sakınılacaklar

Beş kişinin sohbetinden sakının:

1. Yalancı. Onunla beraber olduğun sürece aldanış içinde bulunursun.
2. Ahmak. Sana faydalı olmak istediği zaman zarar verir, bunun da farkında olmaz.
3. Cimri. En kıymetli varlığın olan vaktini alır götürür.
4. Yavuz gönüllü, kötü kalpli mürüvvetsiz kişi. İhtiyaç zamanında sana sahip çıkmaz.
5. Fâsık. Çok önemsiz bir lokmaya tamah edip seni bir lokmaya satar.

¹ İnsanların bozulması o gün bile söyleniyorsa bugünleri bir düşünmek lazım. Halka karışmamak; yapılan kötülöklere iştirak etmemek, bu hususlarda onlara ortak olmamaktır. İnsanlara Hakk'ı anlatarak, sürekli Hak ile olduğumuzu düşünerek kötü fiillerden uzak durmaya gayret etmeliyiz.

VEYSEL KARANÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 37/657)**

***Sen Allah'ı Bilir misin?
Allah Seni Bilir mi?***

Hz. Ömerü'l-Fâruk (r.a.):

- Ey Allah'ın has kulu! Bana bir öğüt ver, dedi. Veysel Karanî:

- Yâ Ömer! Allah'ı bilir misin?

- Evet, bilirim.

Bunun üzerine Üveys dedi ki:

- Allah'tan başkasını bilmeyesin, bu senin için daha iyi olur. Ömer:

- Öğüdü artır, dedi. Üveys:

- Allah seni bilir mi? diye sordu. Ömer:

- Bilir, cevabını verince Üveys:

- Allah'tan başka biri seni bilmezse, bu senin için daha iyi olur.

Öğüt

Herem b. Heyyan, Veysel Karanî'nin yanına gelir ve ondan öğüt ister.

Buna binaen Veysel Karanî Hazretleri şöyle buyurur:

Sana öğüdüm;

Kur'an'ın hükmünü ileri tutasın.

Ve salah ehlinin yolundan çıkmayasın.

Yoksa dinsiz ölür, cehenneme yuvarlanır gidersin.

Üç Nesneyi Sevmek

Her kim üç nesneyi severse, şeytan onu çabucak azdırır:

1. Hoş yemek,
2. Hoş giymek,
3. Zenginlerle oturmak.

HASAN-I BASRÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 110/728)

Üç Şeyi Sakın Yapma!

Hasan-ı Basrî, Said b. Cübeyr'e nasihat ederken şöyle dedi:

Şu üç şeyi sakın yapma:

1. Sultanlar ve zenginlerin kapısına ayak basma; içleri halka karşı şefkatle dolu olsa bile.
2. Kadınlarla sohbet etme; o kadın Rabiâtü'l-Adeviyye olsa ve sen de ona Allah'ın kitabını talim etme durumunda bulunsan bile.
3. Erler derecesinde bir veli olsan bile kulağını çalgılara verme; âfetten hâlî değildir.

Er Kişiye Lazım Olan

Er kişiye lazım olan faydalı ilim, ihlâsa istinâd eden kâmil amel ve sabra dayanan tatminkâr bir kanaattir. Bir kimsede bu üç şey bulundu mu, bilmem ki, o kimseye ne yapabilirler!

Söz-Sükût-Nazar

Her söz ki, hikmet değilse, aynıyle afettir.
Her sükût ki, tefekkür değilse arzu ve gaflettir.
Her nazar ki, ibret değilse eğlence ve sürçmedir.

Uzlet-Kanaat-Haset

Her kim halktan uzlet ederse selamette ola.
Her kim kanaat ederse aziz ola, halka ihtiyacı olmaya.
Her kim hasedi terk ederse dinlene ve rahat ede.

Akıllı ve Ahmak

Akıllı odur ki, dünyasını harap eder âhiretini mâmur kılar.
Ahmak oldur ki, dünyasını mâmur kılıp âhiretini harap eyler.

MALİK B. DİNÂR
-kuddise sirruh-
(öl. 131/748)

Bedbahtlık Alâmeti

Beş nesne bedbahtlık alâmetidir:

1. Gönül katılığı,
2. Göz yaşarmazlığı,
3. Hayasızlık,
4. Dünya sevgisi,
5. Dünya için uzun endişe etmek.

Ahmaklık Alâmeti

İki davranış ahmaklık alâmeti olarak nitelendirilmiştir:

1. Acaip bir şey görmeden gülmek,
2. Kendisine sorulmadan haber vermek.

Ölü Gönül

Üç şey gönül öldürür:

1. Çok yemek,
2. Çok uyumak,
3. Çok söylemek.

Kendini Kıymetli Bilmek ve Müslümanları Sevmemek

Her kim kendisini kıymetli bilirse, tevâzûdan nasîbi yoktur.

Her kim bir Müslüman'ı dili ile severim deyip gönlü ile sevmezse, onun da Müslümanlıktan nasîbi yoktur.

İBRAHİM B. EDHEM
-kuddise sirruh-
(öl. 161/722)

Mü'min Kişinin Nişanı

1. Tek durduğu fikir için ola,
2. Baktığı ibret için ola,
3. Yürüdüğü taat için ola.

Üç Şeyi Gönülden Çıkarmak

Üç nesneyi âdem gönülden gidermeyince ona devlet kapısı açılmaz:

1. Bu dünyayı uçtan uca ona verseler sevinmeye,
2. Bütün dünyayı ona verip geri alsalar yerinmeye,
3. Kendini övseler sevinmeye, sövseler yerinmeye.

Veliler Mertebesine Ermek

Her kim veliler mertebesine ermeyi dilerse;

1. Dünya ve âhirete meyletmeye,
2. Allah'tan başkasından fariğ ola,
3. Helal lokma yiye.

Altı(n) Öğüt

İbrahim b. Edhem'e adamın biri geldi ve ondan öğüt istedi.

İbrahim: Eğer benden şu altı hasleti ve öğüdü kabul edersen bir daha hiçbir zarar ve ziyan görmezsin. "Âsî olmak ve günah işlemek istediğin zaman, artık Allah'ın nimetinden yeme."

Adam: Dünyada ne nimet varsa O (c.c.)'nundur. Ben rızkımı nereden temin edeceğim?

İbrahim: Peki O'nun rızkını yeyip kendisine âsî olman hiç iyi olur mu? İkinci öğüdüm: "Günah işlersen bari O'nun mülkünün haricine çık, şehrinde oturma."

Adam: Bu söz daha müşkil. Maşrık ve Mağrip hep Allah'ın beldeleri olduğuna göre ben nereye gidebilirim?

İbrahim: Peki O'nun memleketinde ikâmet edip kendisine âsî olman hoş bir şey olur mu?

Öğütlerimin üçüncüsü: "Günah işlerken öyle bir yerden ol ki, Hak Teâlâ seni görmesin."

Adam: Hak gizli ve âşikârı bilirken bu hiç mümkün olur mu?

İbrahim: O'nun verdiği nimetleri yemen ve memleketinde ikâmet etmen, sonra da O'ndan utanmayıp gözü önünde kendisine âsî olman hiç yakışık alır mı? Dördüncüsü: "Azrail gelince mühlet iste ki, tevbe edesin."

Adam: Can alıcı hiç kimseye mühlet verir mi?

İbrahim: Ölüm meleğini kendinden bir dem bile uzaklaştırma gücüne sahip bulunmadığına göre, o sana gelmeden evvel tevbe etme imkanını kullan. Beşinci öğüt ise: "Münker ve Nekir'e cevap verme."

Adam: İşte buna hiç gücüm yetmez. Onlar cevap almayınca gitmezler.

İbrahim: O halde onlara vereceğin cevabı şimdiden hazırla. Son olarak: "Kıyamet gününde seni cehenneme sürerlerse 'varmam' de."

Adam: Eğer varmam dersem korlar mı?

İbrahim: Şu halde muhakkak cehennem vardır. Tevbe edip cehenneme girmesen de cennete girsen iyi olmaz mı?

Bu sözleri işittikten sonra o kişi tevbe etti ve Allah'ın has kullarından oldu.

Dualarımız Niçin Kabul Olmuyor?

İbrahim Edhem (k.s.)'e sordular:

“Dua ederiz ama duamız kabul olmaz, neden?”

İbrahim Edhem şöyle buyurdu:

- Hakk'ı bilir emrini tutmazsınız.
- Peygamberi bilir, sünnetini yerine getirmezsiniz.
- Kur'an okur, fakat onunla amel etmezsiniz.
- Hak Teâlâ'nın nimetini yer, lakin şükretmezsiniz.
- Cenneti bilirsiniz ama onu istemezsiniz.
- Cehennem var der fakat ondan korkmazsınız.
- Ölüm var der ona hazırlanmazsınız.
- Atanızı, ananızı, yavrularınızı elinizle kabre kor ibret almazsınız.
- Bu kadar yaramazlıkla duâlarınız nasıl müstecap ola?

BİŞR-İ HAFÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 227/842)

Bişr-i Hafî (k.s.)'nin Tevbesinin Sebebi

Bişr-i Hafî yolda giderken içinde “Bismillahirrahmanirrahim” yazılı bir kâğıt buldu. Onu yerden aldı, öpüp başına koydu, misk ve amber kokuları sürdü. Temiz bir yerde sakladı, o gece hâtiften bir ses işitti: “Yâ Bişr! Benim adımı çok güzel tuttun. İzzetim, celalim hakkı için seni iki cihanda aziz ettim.” İşittiği bu nidâdan dolayı sıdk ile Hakk’a tevbe etti.

O, Allah'ı Benden Daha İyi Bilir

Ahmet bin Hanbel, Bişr'in yanına çok gelir giderdi. Ve ona “Bana Allah'tan bahset!” derdi. Bir gün bu duruma şaşan öğrencileri “Ya İmâm! Bu kadar ilimle niçin bir divânenin yanına varırsın?” diye sordular. İmâm Ahmed “Ben ilmi ondan daha iyi bilirim. O da Allah'ı benden daha iyi bilir.” buyurdu.

Bişr-i Hafî'nin Fazileti

Bişr bir gün Hz. Rasûl (s.a.v.)'ü rüyasında gördü. Rasûlullah (s.a.v.) sordu:

- Allah seni akranın içinde niçin fazîletli kıldı?
- Bilmem, dedi. Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki:
 1. Benim sünnetlerime uydun,
 2. Kardeşlerine nasihat verdin,
 3. Ehl-i beytimi sevdin.

ZÜNNÛN-I MISRÎ

-kuddise sirruh-
(öl. 245/859)

Hâlık ile Dostluk

Hâlık ile dost olan halkla dost olmaz.
Halk ile dost olan Hâlık'la dost olmaz.
Kulu Hâlık'a eriştiren sıdk ve halvettir.

İhlâsın Nişanı

Üç şey ihlâs nişanıdır:

1. Bir kişinin yanında medh ü zem beraber olmak,
2. Amelleri unutup günahları anmak,
3. Allah'tan başkasını gönlünden dışarı bırakmak.

BÂYEZİD-İ BİSTÂMÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 234/848 veya 261/874)

Kanaat-Sıdk

Bâyezid'e sordular:

- Bu dereceyi ne ile buldun?

Cevap verdi:

- Dünya esbabını cem eyledim, kanaat zinciri ile bağladım, sıdk mancınığına koydum, ümitsizlik denizine attım.

Hakk'ın Hazinesinde Olmayan Bir Nesne

Bâyezid ibâdetle meşgul idi.

Gönlüne ilham oldu ki:

“Ya Bayezid! Hazinelerim, kabul olmuş ibâdetlerle doludur. Dilersen bize, bizim hazinemizde olmayan bir nesne getir.”

Bâyezid: “Ey Bârî Hüdâ! Senin hazinende olmayan nedir?” diye sordu.

Hüdâ Teâlâ buyurdu ki: “Miskinlik, müflislik, bîçarelik benim katımda sevgilidir”

Rabbin Kimdir?

Bir derviş Bâyezid'i rüyasında gördü. Ona;

- Kabirde Münker-Nekir'i nasıl geçtin? dedi.

Şeyh buyurdu:

- “Rabbin kimdir?” diye sorduklarında ben dedim ki, “Varın Rabbime sorun.” “Bâyezid Senin neyindir?” dediklerinde “O ne derse Bâyezid odur.” dedim. O, “Bâyezid Benim kulumdur.” demeyince, ben bin kere “Rabbim O'dur” dersem faydası yoktur.”

ABDULLAH B. MÜBAREK

-kuddise sirruh-

(öl. 181/767)

Her Kim Mahrumsa

Her kimde edep yoksa, sünnetten mahrum olur.

Her kim sünneti terk ederse, farzdan mahrum kalır.

Her kim, farzı terk ederse, marifetten mahrum olur.

Her kim marifetten mahrum olursa tevhitte mahrum olur.

Her kim tevhitte mahrum kalırsa, kâfir olur.

SÜFYÂN-I SEVRÎ

-kuddise sirruh-

Küfre Götüren Nedenler

Dört haslet kâfirlik getirir:

1. Gıybet etmek. Zira gıybet, gaybe hükümdür. Gaybe hüküm ise küfürdür.
2. Haset eylemek. Hasetlik, Allah'ın verdiğini uygun görmemektir. Her kim Allah'ın verdiğini münasip görmezse kâfirdir.
3. Haram mal devşirmek. Çünkü haram mal devşirmek, kıyamet hesabına inanmamaktır. Her kim kıyamet hesabına inanmazsa kâfirdir.
4. Hakk'ın rahmetinden ümidini kesmek. Çünkü günahım çok diye Hakk'ın rahmetinden ümit kesmen, O'nun rahmetini az görmektir ki kâfirlik olur.

ŞAKÎK BELHÎ **-kuddise sirruh-**

Allah'ın Yolu

Şakîk-i Belhî der idi ki; kırk deve yükü kitap okudum. Ancak Allah'ın yolunu şu dört şeyde buldum.

1. Rızık için emin olmak,
2. Her işi ihlâsla yapmak,
3. Şeytana düşman olmak,
4. Ölümü yakın bilip tedarikli olmak.

Kulluk Şartını Yerine Getirin

Bir vaazında buyurdu ki:

Ey kavim!

Ölü iseniz kabre varın, deli iseniz tımarhaneye!

Çocuk iseniz mektebe varın, kul iseniz kulluk şartını yerine getirin!

Rezzâk-ı Hakîkî

Bir kişi ona dedi ki:

- Ey Şakîk! Seni Müslümanların emeğini yiyor, diye ayıplıyorlar. Gel, ben sana kendi malımdan nafaka vereyim.

Şakîk dedi ki:

- Senin beş noksanlığın var, onlar olmasa belki sözünü tutardım. Hazinen eksilir, belki malın çalınır, pişman olursun. Ben de bir ayıp görürsen rızkımı kesersin. Ayrıca sen ölürsen ben yine rıziksız kalırım. Ama benim rızkımı veren bir Efendim var ki, saydığım ayıplardan ve noksanlıklardan berîdir.

Belh'in Köpekleri

Şakîk, İbrahim Edhem'e uğradı.

- Ey İbrahim! Geçimini temin hususunda ne yapıyorsun? diye sordu.

İbrahim:

- Bulursam yerim, bulmazsam sabrederim, diye cevap verdi.

Şakîk:

- Bizim Belh köpekleri de senin gibi yaparlar.

İbrahim:

- Ya sen nasıl yaparsın?

Şakîk:

- Benim elime geçerse îsar (başkalarını nefsime tercih) ederim, eğer elime geçmezse şükrederim.

İbrahim kalktı, Şakîk'in başından öptü, "Üstadımsın" dedi.

AHMED B. HANBEL

-kuddise sirruh-

(öl. 241/855)

Tevekkül-Rıza-Zühd

Ahmed b. Hanbel'e sordular:

Tevekkül nedir?

- Allah'ı bilmektir. Rezzaklığına itimat edip inanmaktır.

- Rıza nedir?

- Cemî işlerini Hakk'a ısmarlamak, hayr ve şer ne olursa ona razı olmaktır.

- Muhabbet nedir?

- Bunu Bişr-i Hafîye sorun. Ben buna cevap veremem. O diridir, ondan utanırım.

- Zühd nedir?

- Zühd üç türlüdür, dedi:

1. Haramı terk etmek, bu avâmın zühdüdür.
2. Helâlin da çoğunu terk etmek; bu havâssın zühdüdür.
3. Seni Allah'tan alıkoyan her şeyi terk etmek ki, bu da âriflerin zühdüdür.

HARİS EL-MUHASİBÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 243/857)

Allah'a Layık Kul Olmak

Allah'a layık bir kul olmak isteyen kimselerin on iki hasleti muhafaza etmesi gerekir:

1. Yalan ve gerçek yere yemin etmemek,
2. Yalandan sakınmak,
3. Verdiği sözden dönmek,
4. Mahluka lanet etmemek,
5. Hiç kimseye beddua etmemek,
6. Zulüm görürse tahammül etmek,
7. Haramlardan sakınmak,
8. Kendisini hiç kimseden üstün görmemek,
9. Müridi kırmamak,
10. Kimseyi incitmemek,
11. Kaza gelirse sabır ve şükür etmek,
12. Allah'ın farzlarını yerine getirmek.

EBÛ SÛLEYMAN DARÂNÎ

-kuddise sirruh-
(öl. 215/830)

Taatın Zevki

Ebû Süleyman Darânî şöyle buyurmuştur: Ben âdetim gereği, ekmeği tuzla yedim. Bir gün tuz içinde susam varmış, bilmeyerek ondan yedim. Bir yıl taatin zevkini bulamadım. Ey aziz! Nefsinin bunca arzularını yerine getirir ve dediklerini tutarsan; acaba halin ne olacak?

Çok Yemek

Her nesnenin pası vardır, gönlün pası da çok yemektir, buyurdu. Her kim çok yemek yerse altı bela ona gelir:

1. Kıldığı namazda tad alamaz.
2. Unutkan olur.
3. Şefkati azalır. Çünkü kendisi tok olduğu zaman başkalarını da tok zanneder.
4. İbâdet ü taat edeceği zaman kendisine tembellik gelir.
5. Şehveti ona galip olur.
6. Müslümanlar mescide varır, o da tuvalete çıkar.

Çok yemek şehveti aç eder; eğer aç olursa şehveti tok olur.

Açlık âhiret kapısını açar; tokluk, dünya kapısını.

Çok yemek akli giderir.

Açlık nefsi kahreder, kalbi yufka eder ve gönlü nurlandırır. Tokluk ise gönlü karartır.

Her kim samimiyetle şehvetinden elini çeker, Hak Teâlâ da şehvet vesvesesini onun gönlünden giderir.

MUHAMMED B. SEMMÂK

-kuddise sirruh-

Allah Düşmanından Devâ mı İstenir?

Muhammed b. Semmâk hastalandığında yarenleri, onu Yahudi bir tabibe derdini sormaya götürürler. Yolda giderken pir-i fânî bir zâtla karşılaşrlar. Bu zat onlara “Nereye” diye sorar.

- Doktora gidiyoruz.

- Sübhanallah! Allah dostuna, Allah düşmanından hiç devâ istenir mi? Ne revâdır? Geri dönün, İbn Semmâk ağrıyan yerine elini koysun, İsrâ sûresinin 105. âyetini² okusun, buyurdu. Söyleneni yaptılar, -biiznillah- İbn Semmâk şifa buldu.

Tavsiyeyi yapan Hızır (a.s.)’dı.

² “Biz bu Kur’an’ı hak ile indirdik ve o, hak ile indi.” (İsrâ, 17/105)

SEHL B. ABDULLAH TÛSTERÎ

-kuddise sirruh-

(öl. 273/886 veya 283/896)

Hakk'a Layık Kişi Olmak

Hakk'a layık olmak isteyen kişinin altı Şeyi işlemesi gerek:

1. Kur'an'ın hÛkÛmlerini tutmalı,
2. Peygamber (s.a.v)'in sÛnnetine tabi olmalı,
3. Haramları terk etmeli,
4. Fena işlerden uzak durmalı,
5. Üzerinde bulunan bilcÛmle hakları ödemeli,
6. Nasuh tevbesi etmeli.

Hakk'tan İnayet Olmayınca

Tevbe müyesser olmaz kişiye, tâ dilsiz olmayınca.

Dilsiz olamaz tâ halvete çekilmedikçe.

Halvete giremez, tâ ki helal yemedikçe.

Helâl yemek müyesser olmaz tâ ki Hak hakkını ödemedikçe.

Ol dahi hasıl olmaz azalarını saklamadıkça.

Bu dahi hasıl olmaz inâyet Hak'tan olmayınca.

Beş Nesne Âdemın Cevheridir

1. Yoksul, kendini zengin göstere.
2. Aç kimse, kendini tok göstere.
3. Kaygılı kimse, kendini mutlu göstere.
4. Düşmanına dostluk göstere.
5. Gece namazını kıla ve gündüz orucunu tuta ama yine de kendini kuvvetli göstere.

Sûfi Kimdir?

Sûfi, Allah'tan gayrıdan sâfi, halktan uzak, toprak ile altın kendisinin nazarında eşit olan kimsedir.

TevekkÛl Ehline Hak Teâlâ Üç Şey Verir

1. Keşf-i gayb,
2. Müşâhede,
3. Kurb-i Hak.

Yemek

Günde bir kez yemek sıddıklar işidir.

İki kere yemek mü'minler işidir.

Üç kere yemek hayvanların işidir.

MA'RÛF-I KERHÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 201/816)

Cömertliğin Nişanı

1. Hilafsız vefâ (her halükarda sözünde durmak),
2. Sualsiz atâ (istenilmeden vermek),
3. Minnetsiz şefkat; (karşılıksız merhamet).

Evliyanın Nişanı

1. Endişesi hep Allah olur,
2. Her işi Hak için işler,
3. Gönlünün ârâm ve kararı yani dolanması Hakk'la olur.

Hakk'ın Kulları Üzerine İnâyeti

Hakk'ın kulları üzerinde inâyeti şudur; onlara amel kapısını açar, faidesiz söz kapısını kapar. Amelsiz cennet istemek vebaldir. Allah'ın emrine itaat etmeden rahmet ummak ise cehâlettir.

SERÎ-İ SAKATÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 257/870)

Otuz Yıl Tевbe Ettim

Serî-i Sakatî “Bir gün elhamdülillah dedim, otuz yıl tevbe ettim.” dedi. Kendisine “Niçin?” diye sorduklarında “Bir gün Bağdad çarşısında yangın çıktı ama senin dükkanın duruyor, bir şey olmamış, dediler. Buna binâen ben de hamd etmişim, başkalarının ziyanına râzıymış gibi oldum da onun için otuz yıldır içim yanar.” buyurdu.

Gönülde Olmazsa

Gönülde havf, âhiret ve huzurullah düşüncesi olmazsa reca, hayâ, üns ve muhabbet kalbte durmaz.

Şehvet ve Kibir

Bir günah ki şehvetten işlenmiş, affolunması ümit edilir.
Bir günah ki kibirdendir, bağışlanması ümit edilmez.
Âdem (a.s.)’in zellesi şehvetten idi affolundu.
İblisin ki kibirden idi affolunmadı.

FETH MEVSİLİ

-kuddise sirruh-

Sıdk

Feth Mevsilî'ye sıdk'ı sordular.

Demir ocağına elini soktu, bir parça kızarmış demir çıkardı.

Ve elinde birazcık tuttu:

“İşte sıdk budur!” dedi.

Tevazu-Kibir

Feth Mevsilî'yi bir gece rüyasında Ali el-Murtaza (r.a.)'yı gördü.

Ona “Bana öğüt ver.” dedi.

Hz. Ali (r.a.): “Eğer zengin isen fakirlere tevazu göster. Yoksul isen zenginlere kibirli görün.” buyurdu.

AHMED HAVÂRÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 230/844)

İlim ve Amel İle Meşguliyet

Evvel halinde ilimle meşgul idi. İلمي kemâle erdikten sonra bütün kitaplarını suya attı: “Şimdiye dek ilimle meşgul idim, şimdiden sonra amel ile meşgul olacağım. Şimdiye kadar kâl/söz ile meşgul idim, şimdiden sonra hâl ile meşgul olacağım.” dedi.

AHMED B. HADRAVEYH

-kuddise sirruh-

(öl. 240/854)

Dervişlere Hizmet Etmek

Her kim dervişlere hizmet ederse, Allah Teâlâ ona üç türlü bahşış verir:

1. Sehâvet,
2. Güzel huy,
3. Tevâzu.

Sadıklarla Sohbet Etmek

Her kim Allah'ın kendisiyle olmasını dilerse; sadıklarla sohbet etsin.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de de Tevbe sûresinin 119. âyetinde “**Sâdıklarla beraber olunuz.**” buyrulmaktadır.

EBÛ TÛRÂB NAHŞEBÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 245/859)

Allah'ın Velileri

Velilerin teni çürümez, canavarlar onlardan korkar kaçarlar ve onlar ölmezler, onların ölümü tıpkı bir evden diğerk bir eve göçmek gibidir.

YAHYA B. MUÂZ

**-kuddise sirruh-
(öl. 258/871)**

Sevgi ve Korku

Sen Hakk'ı ne kadar seversen, halk dahi seni o kadar sever.
Sen ne kadar Hak'tan korkarsan, halk da senden o kadar korkar.
Her kim Allah'tan masiyet vaktinde utanırsa, Allah da ondan azab vaktinde utanır.
Allah'ın hayâsı keremdir. Kulun utanması ise nedemdir.

Velîlerin Sıfatları

1. Her şeyde Allah'a itimat etmek.
2. Allah'tan gayriden bî-niyaz olmak.
3. Kanaat etmek.

Sâlihlerin Sıfatları

1. Zenginlere nasihat eder.
2. Yoksullara şefkat gözüyle bakar.
3. Müslüman ailelere şehvet gözüyle bakmaz, koruma gözüyle bakar.

Günahtan Perhiz

Yahya b. Muaz, Hak Teâlâ'nın "Ey kulum! Hangi günah seni benden korkulu eyler. Taaccüp ederim o kişiye ki, hastalık korkusundan dolayı yemekten perhiz eder de, cehennem korkusundan dolayı günahtan perhiz etmez." buyurduğunu söyledi.

Mürîdin Afeti

Yahya b. Muaz'a "Mürîd kimlerle oturur?" diye sorulunca:
"Mürîd, öyle kimselerle oturur ki, onu zikrinden ve fikrinden alıkoymaz.
Mürîdin afeti kötü arkadaşdır." cevabını verdi.

Nasûh Tevbesinin Alametleri

1. Oruçtan dolayı az yemek,
2. Namazdan dolayı az uyumak,
3. Zikirten dolayı az söylemek.

Muhabbet Nişânı

Muhabbetin nişânı odur ki iyilikle artmaz, cefa/kötülük ile eksilmez.

Münâcaât

İlâhî! Amelimden ötürü Sen'den korkarım.
İlâhî! Senin fazlından ötürü Sana ümit beslerim.
İlâhî! Fazlını benden esirgeme.
Fenâlığımdan ötürü bana itab eyleme ki ben kusurluyum.

ŞAH ŞUCÂ' KİRMÂNÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 276/884)

Uykusuzluk Bereketi

Şah Şucâ' Kirmânî kırk yıl uyumadı, uykusu gelince de gözlerine tuz koyar, gözlerinden kanlar akardı.

“Allah'ım! Ben Seni uykusuzlukta isterim.” derdi.

Fakat Hakk'ı uyku içinde buldu ve;

“Ey Şah Şücâ! Ol uykusuzluk bereketindedir ki, Beni uyku içinde gördün.” hitabına erdi.

Ondan sonra yatar uyur oldu.

Sıdkın Alâmeti

1. Dünyanın o kimsenin nazarında toprak kadar kıymeti yoktur.
2. Halkın övdüğü ve sevdiği şeyler onun yanında eşittir.
3. Şehveti içinde çıkarmış, açlığa hoşnut ve şâd olmuştur. Nitekim dünya ehli tokluğa şâd olduğu gibi.

Şâh Şucâ'ın Öğüdü

Yalan söylemeyin.

Kimseye hiyanet eylemeyin.

Gıybet etmeyin.

Baki ne gerekse edin.

YUSUF B. HÜSEYİN
-kuddise sirruh-
(öl. 304/916)

Sıdkın Alâmeti

1. Gizli tâat etmek.
2. Gizli dostluk eylemek.

Tevhid Denizi

Her kim, tevhit denizine düşerse susuzluğu kanmaz; zira susuzluğu yine Hak'tan kanar.

Yusûf b. Hüseyin'in Nasihatı

Ölümü geldiğinde:

“Ey Bâri Hüda! Senin halkına gücüm yettikçe söz ile nasihat eyledim.

Kendi nefsim ise fiil ile nasihat eyledim.

İmdi benim nefsimin günahını halka verdiğim nasihate bağışla!” diye niyazda bulundu ve teslîm-i ruh eyledi.

ABDULLAH B. HUBEYK
-kuddise sirruh-

Dört Nesne

İnsanoğlunda dört nesne vardır:

1. Göz.
2. Şehvet.
3. Dil.
4. Gönül.

İnsanoğlu gözünü ve şehvetini haramdan koruya.

Dilini yalan, gıybet ve Müslümanları azarlamaktan koruya

Gönlünü, kibirden ve kötü düşüncelerden koruya.

Akıllı Kimse

Akıllı kimsenin tasası âhiret, ümidi rahmet, işi taat olur.

Günah ve İbâdet

Günah gönlü öldürür, ibâdet gönlü diriltir.

Günahkâr olarak yapılan taatin tatlılığı yoktur.

Her kim sadık olursa, Hak Teâlâ gayb âleminden ona bir kapı açar ve onu muradına eriştirir.

CÜNEYD-İ BAĞDÂDÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 298/910)

İki Kandilin Işığı

Biz bu tasavvuf yolunu, açlık, uykusuzluk, dünyadan kesilmek ve sevdiklerimizi terk etmekle bulduk.

Allah kelâmını sağ elinde, Peygamber hadîsini de sol elinde tut.

Ve bu iki kandil ışığı ile yola çık.

Ta ki şüphle afetlerine uğramayasın ve bid'at karanlığına düşmeysin.

Namazda Huşu'

Cüneyd-i Bağdâdî şöyle buyurur:

Huşu' ile edâ edemediğim otuz yıllık namazı kaza ettim.

Eğer namaz içinde gönlüme dünya endişesi gelse namazımı kaza ederdim.

Âhîret endişesi gelse sehiv secdesi yapardım.

Dört Deniz

Kul ile Allah arasında dört deniz vardır.

Kul, onu geçmeyince Allah'a eremez.

Birincisi dünyadır ki onun gemisi zühddür.

İkincisi halktır ki onun gemisi uzlettir.

Üçüncüsü iblistir ki gemisi onu düşman bilip ondan kaçmaktır.

Dördüncüsü nefstir ki onun gemisi nefsin istediğini vermemektir.

Nefs

Nefs azgın, kötülüğü buyurucu ve hevâya uyucudur.

Her Kimin

Her kimin ki görmesi ibret olmazsa, onun görmemesi görürlüğünden daha iyidir.

Her kimin kulağı hak sözünü işitmeye hazır olmaz, onun sağırlığı işitmesinden daha iyidir.

Her kimin bedeni Allah'a kulluk ile meşgul olmaz, onun ölmesi diriliğinden daha iyidir.

Tefekkür

Allah'ın kudret ve azametini tefekkürle marifet artar.

Allah'ın nimetlerini tefekkürle muhabbet doğar.

Allah'ın vaîd ve azâbını tefekkürle korku doğar.

Uzletin Kısımları

Birincisi halktan uzlet,

İkincisi ise nefsin isteklerinden uzlet etmektir.

Perdeler

Avamı Hak'tan uzaklaştıran perde üçtür: Nefs, halk, dünya.
Havassın perdesi de üçtür: Taatini, sevâbını, kerâmetini görmek.

AMR B. OSMAN MEKKÎ

-kuddise sirruh-

(öl. 291/903)

Hakk'ın Buyruklarını Tutmak

Amr b. Osman Mekkî, Hakk Teâlâ'nın “ Her kim Benim buyruğumu tutarsa gönlü muhabbete, canı kurbete, sırrı vuslata, teni cennete erişir; dîdarıma/cemâlîme layık olur.” buyurduğunu söyledi.

EBÛ SAİD HARRÂZ

-kuddise sirruh-

(öl. 277/890)

Zâhir-Bâtın İlişkisi

Her bâtın ki zâhirin hilâfına olur, o batıldır.

Tevhid-i Hakîki

Tevhid odur ki; bütün nesnelere gönlünden çıkarır, yalnız kalır ve yalnızı ister.

Tasavvuf ve Sûfi

Tasavvuf Arapça saf manasında olup, süzülme ve kederlerden pak, halis olmaktır.

İmdi tasavvuf odur ki, bütün şehvetlerden, kederlerden süzölesin, halis olasın; Allah'tan gayrı içinde, dışında ve gönöl evinde hiçbir şey kalmaya.

Bir kul ki sıfatları bu ola, ona sûfi derler.

EBÛ HÛSEYİN NÛRÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 295/907)**

Nûr-Nûrî

Ebû Hüseyin Nûrî, Serî-i Sakatî'nin müridi idi. Karanlıkta söz söylerken ağzından nûr çıkardı onun için ona Nûrî ismi verildi.

Müslümanlık Nedir?

“Müslümanlık nedir?” diye Ebû Hüseyin Nûrî'ye sorulduğunda şu cevabı verdi:

Müslümanlık yolu bağlıdır. Onun kilidi Peygamber (s.a.v.)'in sünnetlerine tabi olmaktır.

Her kim Allah'tan korkarsa Allah'a kaçır.

İsyan etmek, yalnız başına zelil olmaktan hâli değildir ve taat dahi hileden hâli değildir.

Eğer hile olmasaydı evliyanın diriliği olmazdı.

EBÛ OSMAN HÎRÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 298/910)

Olgunluk Derecesi

Kişi, dört şey onun nazarında bir olmayınca olgunluk derecesine ulaşamaz:
Vermemek, vermek, yükseklik, aşağılık.

Âlim-Mürîd-Sûfî

1. Âlim, âmil ola.
2. Mürîd, tamahsız ola.
3. Sûfî, Hak sıfatlı ola.

Tevazûun Aslı

Tevazûun aslı üç şeydir:
Acizliğini, muhtaçlığını, günahını bilmektir.

Saadet ve Şekavet Nişanı

Saadet nişanı odur ki, Allah'a mûti olasın ve korkasın.
Şekavet nişanı odur ki, günâhı işleyesin ve korkmayasın.

Allah'tan Uzak Olmanın Sebepleri

1. Dünyaya tamah etmek.
2. Halkın hürmetine sevinmek.
3. Nefse uymak.

EBÛ MUHAMMED RUVEYM
-kuddise sirruh-
(öl. 303/915)

Tevhid

Ebû Muhammed Ruveym'e "Tevhid nedir?" diye sordular.
O şöyle cevap verdi: "Varlık eserini terk etmek ve tecridini ileri tutmaktır."

Tasavvuf

Tasavvuf, Hakk'a itaat ve boyun eğmiş olmaktır. Ne tarafa çekerlerse o tarafa götürülmektir.

İhlâs

İhlâs odur ki, kişinin kıldığı namazın ve diğer tâatlerin iki cihan içinde bedelini istememesidir.

İBN ATÂ
-kuddise sirruh-
(öl. 369/979)

Edep

Her kim edepten mahrum kalırsa, cümle hayırlardan mahrum kalır.

Güzel Huy

Bir gün İbn Atâ Hazretleri, yarenlerine sordu: “İnsan ne ile yüce mertebelere erer?”
Huzurunda bulunanların kimisi “tâatle”, kimisi “mücahede ve riyâzetle”, kimisi ise “sıdk ve
ihlâsla” şeklinde cevap verdiler.
İbn Atâ Hazretleri de “iyi huyla” buyurdu.

İBRAHİM B. DAVUD RAKKÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 326/928)**

Zayıf ve Kuvvetli İnsan

İnsanların en zayıfı o kimsedir ki, şehvet onun üzerine güçlü olur ve nefsin elinden aciz kalırsa ona nefis merkebi derler.
İnsanların kuvvetlisi o kimsedir ki, şehvetin üzerine galip olur ve nefsini öldürürse o kimse meleklerden üstündür.

İki Şey

İki şeyi yapabilirsen sana kâfidir:
Evvelkisi dervişlerle sohbet,
İkincisi velilere hürmettir.

YÛSUF B. ESBAT
-kuddise sirruh-
(öl. 192/808)

İlim ve Amel

Her kim Kur'an ve ilim okur ve onun buyruğunu tutmazsa, şol kitap yüklü merkebe benzer.
Yani o bilmez ki arkasındaki kitap mıdır? Veya odun mudur?
Her kim de Kur'an okur ve ondan zevk almazsa, sağırdır.

Dünya Sevgisi

Gönlünde altın, gümüş ve dünya sevgisi, âhiret sevgisinden fazla olduğu halde, imanını kabre kadar selametle götürebilen kimseye hayret edilir.

EBÛ İSHAK NEHRECÛRÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 330/942)

Dipsiz Deniz

Bu dünya dipsiz denizdir. Onun kenarı âhirettir.
Er kimsedir odur ki, bu denizi takva gemisi ile geçe.

Kanaat

Her kimin tokluğu yemekle ola, o kimse açtır.
Her kimin zenginliği mal ile ola, o kimse yoksuldur.
Her kimin zenginliği kanaat ile ola, o kimse zengindir.

Allah'ın Has Kulları

Allah (c.c.)'ın has kulları üç yerde sevinirler:

1. Halktan uzak olmakla,
2. Allah'a (c.c.) yakın olmakla,
3. Taatte kavi/ibâdetle güçlü olmakla.

SÜMNÛN-I ÂŞIK
-kuddise sirruh-
(öl. 320/932)

Muhabbet

Sümnûn'a sordular:

- "Muhabbeti niçin belaya koştular?" dedi ki:
- "Herkes muhabbet davasında bulunmasın diye."

EBÛ MUHAMMED MURTAİŞ

**-kuddise sirruh-
(öl. 328/940)**

Allah'a Dostluk

Ebû Muhammed Murtaîş'e sordular:

- "Kulu hangi şey Allah'a dost eyler?" dedi ki:

- "Allah'ın düşman tuttuğu şeyleri düşman tutmak. Onlar ise dünya, nefis ve şeytandır."

EBÛ ABDULLAH MUHAMMED FADL
-kuddise sirruh-
(310/922)

Şekâvet Alâmeti

Ebû Abdullah'a "Şekâvet alâmeti nedir?" diye soruldu. Şöyle cevap verdi:
İlim okuyup, amelden mahrum kalmak;
Amel edip, ihlâsı olmamak;
Sâlihler sohbetine varmayıp onlardan ayrı bulunmak;
Fena kimselerle sohbet etmektir.

Dünyâ Sevgisi

Mürid gönül hoşluğu ve arzusuyla dünyaya bakıyorsa, sen o kimseden hayır umma.
Çünkü o, tarikatı terk etmişlerdendir.

Müslümanlık Dört Şey İle Kişiden Uzaklaşır

1. Bilir, amel etmez.
2. Amel eder, ancak bilmez.
3. Bilmez fakat sorup öğrenmez.
4. İnsanları öğrenmekten alı kor.

Muhabbet

Muhabbet îsârdır ve onun dört manası vardır:

1. Zikr-i daim üzere olmak,
2. Hakk'ı dost tutmak,
3. Dünya işleriyle külliyyen meşgul olmamak,
4. Kendisini Hakk'tan alıkoyanlardan ilişkisini kesmek.

EBÛ HASAN BÛŞENCÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 348/959)**

İhlas

Ebû Hasan Bûşencî'ye ihlâs'ı sordular. Şöyle cevap verdi:
İhlas odur ki, kirâmen kâtibin onu yazmaz ve şeytan onu bilmez.
Hiçbir şey onu görmez ve o da kimsenin gördüğünü istemez.
Her kim kendisini hor tutarsa Hak Teâlâ onu aziz eyler.
Ve her kim de kendisini aziz tutarsa, Hak Teâlâ onu hor görür.

Dua

Bir kişi Ebû Hasan Bûşenci'ye gelerek, ondan kendisine dua etmesini talep etti.
Bunun üzerine“Hak Teâlâ senin şerrinden yine seni saklasın!” buyurdu.

HAKÎM TİRMİZÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 285/898)**

Alçakgönüllü

Alçak gönüllü o kimsedir ki, kendi şehvetinin ateşini söndürür ve tazim/Hakk'ı yüceltme nurlarını gönlüne getirir. Böyle olunca şehveti ölmüş ve gönlü dirilmiş olur.

Hak Katında Sevgili Olan Dört Şey

1. Kâfirlerle savaşmak.
2. Âlimlerin kapısında ilim okumak.
3. Kabe yolunda açlıkla sefere vurmak.
4. Hakk'a gönül huzuruyla münâcaât etmek.

EBÛ BEKİR VERRÂK
-kuddise sirruh-
(öl. 320/932)

İnsanoğlundan İstenilenler

Hak Teâlâ Hazretleri, insanoğlundan altı şey ister:
Bunların ikisi gönüldedir, ikisi dildedir, ikisi de bütün vücuttadır.

Gönüldekiler:

1. Allah'ın emrine tazim.
2. Mahlûkuna şefkat.

Dildekiler:

1. Allah (c.c.)'ın birliğini ikrar.
2. Halka yumuşak söz söylemek.

Bütün vücuttakiler:

1. Sabr eylemek.
2. Hilm ile alçak görünmek.

Dört Düşman

- 1) Şeytana muhalefet gerek,
- 2) Nefse muhalefet gerek,
- 3) Dünya sevgisinden sakınmak gerek,
- 4) Halka karışmaktan kaçınmak gerek, yoksa o kimse helak olur.

ABDULLAH B. MÜNAZİL

-kuddise sirruh-

(öl. 329/941)

Hayâ

Ben hayret ederim o kişiye ki hayâdan söz söyler ancak kendisi Allah'tan utanmaz.

Kendine Tapmak

Kişinin kendine tapmaktan puta tapması daha iyidir.

Kul kendine hizmetçi isterse kulluk haddinden çıkar, edebi elinden kaçıır.

İstiğfar

İstiğfardan üstün makam yoktur, çünkü kul kendi kusurlu oluşuna bakıp, cümle sözler ve haller içinde istiğfar eder.

ALİ B. SEHL İSFAHANÎ

-kuddise sirruh-

Tevfik ve Saadet

Tâat üzere acele etmek tevfik alâmetidir.

Hakk'ın emrine muhalif işlerden geri durmak saâdet alâmetidir.

Dünyanın ve Âhiretin Şerefi

Dünyanın şerefi mal iledir,

Âhiretin şerefi amel iledir.

Günahtan Kararmış Gönüller

Günahtan kararmış gönüllere söz şu kadar tesir eder ki, bir kişi gümüş zerrelere içine elini atınca hiç bir gümüş eline girmediği gibi onun da gönlüne bir şey girmez.

Hakk'tan Uzaklık

Her kim ibâdet ve amel etmeden Allah Teâlâ'ya yakınlık isterse; onun uzak oluşu şuna benzer ki; pencereden içeri giren güneşin şûlesi asıl güneşten ne kadar uzak ise onun da Hak'tan uzaklığı o kadardır.

EBÛ HAMZA HORASÂNÎ

-kuddise sirruh-

(öl. 290/903)

Gerçek Erenleri Görebilmek

Nakledilmiştir ki Cüneyd Hazretleri bir gün İblis'i erenlerin boynuna ayağını basarken gördü. Cüneyd:

- Ey Mel'un! Utanmaz mısın ki bu erenlere küstahlık edersin!

İblis:

- Onlar erenler değildir. Zira dünya sevgisi gönüllerindedir, eğer gerçek er görmek istersen filan kaya dibinde bir er var, onu göresin, dedi.

Cüneyd oraya vardığında gördü ki, o kişi ibâdetle meşgul. Namazını bitirince Hamza:

- Ey Cüneyd! Mel'un İblis yalan söyler, o gerçek erenleri asla göremez, dedi.

AHMED B. MESRÛK
-kuddise sirruh-
(öl. 299/911)

Mutluluk ve Kaygı

Kim ki Allah'tan gayrı bir şeyle mutlu olur, hemen onun mutluluğu kaygıya dönüşür.

Bâtıl İşler

Batıl işlere bakmak gönülden Hak marifetini giderir.

Zâhid

Zahid o kimsedir ki, hâcetini Allah'tan başkasından istemeye.

EBÛ ALİ CÛZCÂNÎ

-kuddise sirruh-

Tevhidin Elbisesi

Üç nesne tevhidin elbisesidir:

Havf, recâ ve muhabbet.

Allah korkusunun çokluğu kişiyi Hakk'a layık kul eyler.

Kulun recasındaki çokluğuyla kurtuluş ümidi artar.

Muhabbet fazlalığı ise kulu Hakk'a ulaştırır.

Saâdet ve Bedbahtlık Alâmeti

Saâdet ehli odur ki, farîzayı bırakmaya, sünneti terk eylemeye ve bidat işlerden uzak ola.

Bedbahtlık nişanı odur ki, geçmiş günahlarını halk içinde aşikâr kılar ve ikrâr eder.

EBÛ BEKİR KETTÂNÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 322/934)

Zâhid

Zâhid o kimsedir ki hiç bir şey eline geçmese dahi gönlü şâd olur ve rızıktan ötürü gönlü daralmaz. Eğer rızık için gönlünü dar tutup “Bir şeyim yok!” diye şikayet ederse, adetâ o Allah’la savaşmış gibi olur.

Tevbenin Şartları

Evvelkisi, nedâmet.

İkincisi, niyet; gönlünü öyle bağlamalı ki, eğer beni öldürseler de bir daha ben o günahı işleyemem, demeli.

Üçüncüsü, farzları yerine getirmek.

Dördüncüsü, kul hakkı varsa ödemek.

Beşincisi, sâlihlerle sohbet etmek.

Altıncısı, fâsıklardan uzak olmak.

Üç Haslet

Üç haslet ibâdet etmekten iyidir:

1. Gaflet uykusundan uyanmak,
2. Nefse dileğini vermemek,
3. Allah korkusundan ağlamak.

EBÛ ABDULLAH MUHAMMED B. HAFÎF

-kuddise sirruh-

(öl. 371/981)

Doğru Yol Üzere Gitmeyenler

Ebû Abdullah bir gün rüyasında Peygamberimiz (s.a.v.)'i görür. Efendimiz ona rüyasında şöyle buyurur:

- Yâ Abdullah! Her kim doğru yolu bilip de o yol üzere gitmeye Hak Teâlâ, yarın ona bir azap kılar ki, kimseye öyle azap kılmamıştır.

Hakk'ın Aziz Eylediği

Vefatı yaklaştığında hâdimine vasiyet etti:

“Ben günahkârım ve asi bir kulum. Ben öldükten sonra elimi ardıma bağla ve ayağıma bend vur ve boynuma zincir tak ve beni yüz üstü sürü.” dedi.

Abdullah (k.s.) dünyasını değiştirdi. Hâdimi vasiyetini yerine getirmek için elini uzattığında hâtiften bir ses işitti:

“Haydi elini ondan çek. Bizim aziz eylediğimizi sen nasıl hor eyleyebilirsin?”

HÜSEYİN B. MANSÛR EL-HALLÂC

-kuddise sirruh-
(öl. 309/921)

Allah'a Giden Yol

Hallâc'a "Allah'a vuslat için gerekli yol nedir?" diye sorduklarında:

"Bir adım dünyadan götürüresin ve bir adım da âhiretten. Tâ ki Allah'a eresin." şeklinde cevap verdi.

İhlâs

İhlas öyle bir sözdür ki şirk ve riyâ bulanıklarından ameli onunla süzerler.

Zühd

Dünyayı terk eylemek nefis zühdüdür.

Âhireti terk eylemek gönül zühdüdür.

Kendisini terk eylemek cân zühdüdür.

Nefsini Bir Şeyle Meşgul Et!

Hallâc-ı Mansûr'un hizmetinde bulunan kimseye öğüdü şu idi:

"Nefsini bir şeyle meşgul et, yoksa o seni öyle bir şeyle meşgul eder ki sen onu göremezsin."

HABİB-İ ACEMÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 130/747)**

Allah'ın Rızası

Habîb-i Acemî'ye "Allah'ın rızası nerededir?" diye sordular. Buyurdu ki:

-O, öyle bir gönüldedir ki, onda münafıklık tozu olmaz.

Kalbîm Arabî'dir

Habîb-i Acemî'nin yanında Kur'an okununca o kadar çok ağlardı ki aklı başından giderdi.

Ona "Sen ümmîsin, Kur'an'ın manasını bilmezsin, ağlaman nedendir?" denildiği zaman "Lisânım Acemî/Arab olmayan ama kalbim Arabî'dir." buyurdu.

EBÛ HÂZİM MEDENÎ

**-kuddise sirruh-
(öl. 140/757)**

Kurtuluşun Anahtarı

Ebû Hâzım Medenî'ye sordular:

-Biz ne ile kurtuluşa ereriz? Dedi ki:

-Akçeyi helalinden kazanın ve helal yere sarf edin. Firavun, Nemrut, Şeddâd artığı olan bu dünyadan sakının. Bu dünya kervanı saraya benzer, akşam olunca yine göçüp gider.

Hak Rızası

Ebû Hâzım'a sordular:

-Senin malın nedir?

Cevâben:

-Benim malım Hak rızasıdır ve halktan isteksiz olmaktır, buyurdu.

Ana Hakkı

Bir kişi hacca gitmek istiyordu fakat bir ihtiyar anası vardı.

O'nu bırakıp gidemezdi.

Kendi kendine: "Ebû Hâzım'a varayım ne derse tutayım." dedi.

Yanına vardığında Ebû Hâzım uyuyordu.

Uyanıncaya kadar bekledi.

Ebû Hâzım uyandığında ona şöyle dedi:

"Ben şimdi Peygamber (s.a.v.)'i rüyamda gördüm, sana selam söyledi ve buyurdu:

Ana hakkını gözetmek hacca gitmekten daha iyidir.

Şimdi git onun rızasını iste, ki Allah rızası ondadır."

UTBE EL-GULÂM

-kuddise sirruh-

Öyle Bir Kişi İle Yoldaş Oldum Ki!

Utbe el-Gulâm hiç yemek yemezdi.

Annesi ona şöyle dedi:

-Yalnız yemezsen bari yoldaşlarımı bulayım da beraber yiyessin.

Utbe:

-Öyle bir kişi ile yoldaş oldum ki, yemekten münezzehtir. Onun karşısında ben utanmadan nasıl yiyeyim, dedi.

RÂBİATÜ'L-ADEVİYYE³

-kuddise sirruhâ-
(öl. 185/801)

Mum-İğne-Kıl

Bir gün Râbia annemiz Hasan Basri'ye mum, iğne ve bir de kıl verdi:

Bunun anlamı şu idi:

Mum gibi âlemi nûrlandır.

İğne gibi yalnız ol.

Kıl gibi ince ol. Yani kıl gibi oluncaya kadar riyâzete çekil.

Kimseden Öğrenilemeyen İlim

Bir gün Hasan Basri;

“Yâ Râbia! Hak Teâlâ'nın senin gönlüne ilham ettiği, kimseden öğrenmediğin şu ilimden bana bir harf öğret.” dedi.

Râbia:

- Birkaç okka ip eğirdim. Onu pazarda sattım, iki akçe etti. Birisini bir elime aldım, diğerini de öbür elime aldım. Bir biri üstüne koyarım da çift olur, tâ ki beni yoldan çıkarır diye korktum. Dört akçeyi bir biri üstüne koyan bu ilimden öğrenmez, dedi.

Rahman'ın Sevgisi

Rabiâ'ya sordular:

-Hakk'ı sever misin?

-Evet severim, dedi.

-Şeytanı düşman tutar mısın? dediler.

-Yok, dedi.

-Niçin? dediklerinde:

-Çünkü, Rahmân'ın sevgisi içimi öyle doldurmuştur ki, şeytan düşmanlığı içime sığmaz, dedi.

Kaygısızlık

Bir kişi gördü, şöyle diyordu: “Vah kaygıdan!”

-Öyle deme. Vah kaygısızlıktan de, dedi.

Şükür Tülbendi

Rabiâ annemiz, başına tülbent bağlamış bir kişiyi gördü, ona:

-Başına niçin tülbent bağladın? diye sorunca:

-Başım ağrıdı, cevabımı aldı.

-Kaç yaşındasın? dediğinde:

-Otuz yaşındayım, dedi.

-Otuz senedir başına şükür tülbendi bağlamadın da şimdi şikayet bezi mi sardın? Vah! Vah! dedi.

³ Hak Teâlâ'nın bir kulu kabul etmesinde, erkeklik, dişilik asıl değildir. Nitekim nübüvvet, aynı izzettir. Beylik, ululuk, büyüklük, küçüklük O'nda ayrıcalıklı bir yer tutmaz. Bununla beraber velilik dahi böyledir. Râbia'nın zamanında, Hak muamelesi içinde dengi yok idi. Nice veliler gönlünde makbuldür.

Daha Almadan Sözü Üç Oldu

Rabiâ Hatun bir kişiye kilim al diye para verdiğinde o kişi, “Nasıl olsun, kara mı kırmızı mı?” diye sorunca:

- Daha almadan sözü üç oldu. “Ver akçeyi!” dedi, aldı ve akçeleri Dicle ırmağına attı.

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 561/1165)

Cenâb-ı Hakk'a Vuslatın Anahtarı

Ey ihvân-ı din!

Biz Cenâb-ı Hakk'a gece namazlar kılarak, gündüz oruçlar tutarak ve çokça da ilimle iştilal ederek vasıl olmadık.

Biz Hakk'a kerem, sehâ, tevâzû ve selâmet-i sadırla vasıl olduk.

Kerem ve sehâ ile dünyanın alâkası, tevâzû ile nefsin, selâmet-i sadırla da kalpten masivânın alâkası zâil oldu.

Oğluna Vasiyeti

Oğlum! Dünyada iki şey sana kafidir:

Birincisi evliyaya hizmet etmek.

İkincisi fakirler (dervişler) ile muhabbet eylemek.

Tasavvufun Esasları

Tasavvuf sekiz esas üzerine bina kılındı:

Sehâ, rızâ, sabır, işaret, gurbet, libâs-ı sûf (yün giysi), seyahat ve fakrdır.

1. Sehâ, Cenâb-ı İbrahim (a.s.)'in;
2. Rızâ, Cenâb-ı İshâk (a.s.)'in;
3. Sabır, Cenâb-ı Eyyûb (a.s.)'un;
4. İşaret, Cenâb-ı Zekeriyya (a.s.)'nın;
5. Gurbet, Cenâb-ı Yusuf (a.s.)'un;
6. Libâs-ı sûf, Cenâb-ı Yahya (a.s.)'nın;
7. Seyahat, Cenâb-ı İsa (a.s.)'nin vâsıfıdır;
8. Fakr, mahbûb-i İlâhî, Seyyidina Ahmed Mahmud Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve ekmelü't-tahiyyat Efendimizin kâmil özelliği ve güzel faziletleridir.

ŞÂH-I NAKŞBEND

-kuddise sirruh-
(öl. 791/1389)

Namazda Huşû'

Şâh-ı Nakşbend'e sordular:

“Namazda hûşû ve huzur ne ile hasıl olur?

Cevâben şöyle buyurdu:

“Helal lokmayı huzurla yemekten,

Huzurla abdest almaktan,

Namazdaki başlangıç tekbirini huzurla getirmekten.”

Havâtırın Çeşitleri

1. Hevâcis; nefis tarafından kalpte zuhûr eder.
2. Vesveseler; şeytan tarafından kalbe atılır.
3. İlhamlar, melek tarafından olur.
4. Varidâtı, Cenâb-ı Hak kalbe sevk eyler.
5. Sûr-i kâinat, a'za cânibinden kalbe adım atar.
6. Ma'kûlât, akıl yönünden kalbe gelir.

Tahâretin Çeşitleri

Şer'î emirleri yerine getirip dâimâ tahâret üzere olmalı:

1. Ruhun tahâreti: Haya ve heybettir.
2. Kalbin tahâreti: Allah'tan gayri her şeyden temizlenmektir.
3. Sırrın tahâreti: Rü'yet ve müşâhededir.
4. Sadrın tahâreti: Recâ ve kanâattir.
5. Batnın tahâreti: Helal yemek ve iffettir.
6. Bedenin tahâreti: Şehveti terk etmek, hevâ ve hevesi azaltmaktır.
7. Elin tahâreti: Verâ ve ictihattır. Haramlardan çok sakınmak ve hayra koşmaktır.
8. Ma'siyetin tahâreti: Hasret ve nedâmettir.
9. Lisânın tahâreti: Zikir ve istiğfardır.
10. Kusurun tahâreti: Son andan korkmak.

Zikir Sonrasında Dikkat Edilecek Hususlar

1. Sükût edip huşû ile kalbinde zikirden vârid olan hali muhâfaza etmek.
2. Nefsini zemmetmeli. Zira nefsi aşılamak, kalbin nûrlanması ve açılmasında, perdelerin kalkmasında nefsânî ve şeytânî havâtırını def etmede en tesirli silahtır.
3. Zikrin akabinde su içmemeli. Çünkü zikir; şevk, yangınlık ve heyecan verir. Maksat da budur. Eğer zikrin akabinde su içilirse hasıl olan zevk ve heyecan söner. Zâkir bu üç edep üzerine dikkatle durmalı.

ABDÜLHÂLİK GUCDEVÂNÎ

-kuddise sirruh-
(öl. 595/1199)

Günâhlar

İnsan işlediği günahlarında üç şeye bakmalı:

1. Yaptığı günahı Cenâb-ı Hakk'ın bildiğine,
2. İşlediği günahta günahsızlıktan hâlî kaldığına,
3. İşlediği günahı terke fırsat bulduğunda ferahlanmaya.

Tevbenin Şartı

1. Yaptığı hatayı büyültmek,
2. Tevbesini töhmetlemek,
3. Halka yaptığı kusurlardan özür dilemek.

Tevbenin Hakikati

1. Nedâmet,
2. İtiraf, özür dileme,
3. Günahından tecrittir.

Tevbenin Hakikatinin Sırları

1. Takvasını kirden temizlemek.
2. Günahını unutmamak.
3. Daima tevbesinden tevbe etmek.

Tevbenin Esrârının Latîfi

1. İşlediği günaha bakmak,
2. Allah'ın o kötülük hakkındaki hükmüne bakmak.
3. Allah'ın o günaha o cezayı vermekteki muradına bakmak.

Vasiyetleri

Herhalde ilim, edep, takva üzere ol.

Geçmiş büyüklerin eserlerini genişçe anlayıp öğren.

Fıkıh, hadis öğren. Cahil sofulardan uzak dur.

Namazı cemaatle kıl.

Az söyle, az ye, az uyu.

Halktan aslandan kaçır gibi kaç.

Daima halvetinde ol.

Kadınlarla, zenginlerle, âsîlerle sohbet etme.

Helalinden ye ve şüpheli rızıklardan uzak dur.

Çok gülme.

Halk ile mücadele etme.

Kimseden bir şey isteme.

Dünyaya mağrur olma.

Gönlün daima endişe ile dolu olsun.

Bedenin hasta, gözün gıryan olsun.

Amelin hâlis, duân yakararak olsun.

Giyeceğin eski, yoldaşın dervişân olsun.

Gayen fıkıh, evin mescit olsun.

Dâimâ dostun Hakk Teâlâ olsun.

MEVLÂNÂ HÂLİD ZİYAÜDDİN BAĞDÂDÎ⁴
-kuddise sirruh-
(öl. 1242/1827)

Vasiyetleri

Size vasiyet ederim!
Gizli ve aşıkârda Allah'tan korkunuz.
Az yeyiniz, az söyleyiniz.
Masiyeti, günahı, kabahati terk ediniz.
Namaz ve oruca devam ediniz.
Şehvî arzuları daima terk ediniz.
İnsanlardan gelen eza ve cefaya sabrediniz.
Kendisini bilmeyen beyinsiz kimselerle oturmayınız.
Mükerrerem insanların sohbetlerine devam ediniz.
İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır.
Sözün hayırlısı az fakat hayra delalet edendir.

⁴ Hâlid-i Bağdâdî, yumuşak huylu, ahlakı övülmüş, ezalara sabreden, konuşmaları tatlı, Allah yolunda kınayıcının kınamasından korkmayan, azimetle amel eden, hastaları ziyaret eden, evlatlarını güzel bir hal ile terbiye eden bir veli idi. Halkın çokluğu onu Hakk'tan geri koymazdı. Cenâb-ı Hakk rûhanî himmetini üzerimizden eksik etmesin (Âmin).

EL-HÂC ES'AD ERBİLÎ
-kuddise sirruh-
(öl. 1931)

Letâiflere Çalışmasına Mânî Olan Üç Şey

1. Hilaf-ı şerîat.
2. Kalbi katı gafil ile sohbet.
3. Dünyanın ziynetine muhabbet.

İbâdet Eden İçin Üç Mühim Şey

1. İbâdetin itibarını dünyaya alet etmemeli.
2. Bir kimsenin malında gözü olmamalı.
3. İbâdetine mukâbil Cenâb-ı Hak'tan mükafat istememeli, zira ibâdet boynunun borcudur.

Mâsivâ Muhabbeti

Es'ad-ı Erbîlî Hazretleri, "Mâsivâ muhabbetine meftun bir kalp ile Mahbûb-ı Hakîkî'nin huzûruna varmayalım." tabirini şöyle izah buyurdular:

"Bir kalpte masivâ muhabbeti olduğunda Cenâb-ı Hakk'a muhabbet yok demektir. Muhabbet-i Mevlâ olan bir kalpte de dünya muhabbetinin olmayacağı açıktır."

EL-HÂC SÂMÎ RAMAZANOĞLU
-kuddise sirruh-
(öl. 1984)

Tarikatın Esasları

Tarikat üç esas üzerine bina kılındı:

- 1- Teslimiyet: Bu olmazsa elin boş, yüzün kara.
- 2- Rabıta: Bu, dersin yarısından çok olmazsa kalp çarkı dönmez. Rabıta hiç yapılmazsa; şeytan, nefis, dünya, akran, seni bir adım bile attırmaz.
- 3- Evrada riâyet: Nasıl ki hasta ilacı kullanmayınca şifa bulamazsa evrad da tamamen çekilmezse mânevî şifa bulunmaz.

İNSAN OLMANIN YEDİ ESÂSI

İnsan olmak, Şu yedi esâsi Őahsında toplamakla olur:

1. Sabır,
2. Teslimiyet,
3. Hilim,
4. Edeb,
5. Haya,
6. Arzu,
7. TeŐebbüs.

MÜRŞİD-İ KÂMİLİN ALÂMETLERİ

Nişanı yok, mürşid-i kâmilî nasıl bileyim dersin alâmeti çok ama üç şart sana kâfidir:

- 1- Huzûr-ı şerîfine vardıkça bütün gamların gider, içinde bir ferah ve muhabbet hasıl olur.
- 2- Meclis-i şerîflerinden ayrılmak istemezsin, kelâmından şevk ü muhabbetin artar.
- 3- Ziyaret-i şerîfine gelen büyük-küçük elini öpmeye mecbur olur, yani ona saygı duyarlar.

MANEVÎ YOLDA RÎÂYET EDİLMESİ GEREKEN ŞARTLAR

Birincisi, devâm-ı vuzû', daima abdestli bulunmak.

İkincisi, farz namazları terk etmeyip vaktinde kılmak.

Üçüncüsü, kazaya kalan namaz ve orucu edâ etmek.

Dördüncüsü, gıybeti tamamen terk etmek.

Beşincisi, hiç kimsenin aleyhinde olmayıp, kendi kusurunun affını niyaz eylemek.

SÂLİHE LAZIM OLAN ŞARTLAR

1. Devâm-ı vuzû'.
2. Hilaf söz söylememek.
3. Gıybet etmemek.
4. Namazı vaktinde edâ etmek.
5. Kazaya kalan namaz ve orucu yerine getirmek.
6. Şeyhine tam bir teslimiyetle teslim olmak.
7. Her bir nefeste şeyhine rabıta etmek.
8. Büyük ve küçük günahlardan kaçınmak.
9. Telkin olunan zikir, fikir ve ahd ü mîsâkı yerine getirmeye gayret eylemektir.

YAKÎN

Yâkin; açık, seçik ve kesin bilgi anlamındadır.

Sehl b. Abdullah et-Tusterî (k.s.)'ye göre;

“Yakînin başlangıcı mükâşefedir. Kalbin, Hakk'ın huzurunda oluşu, açık şekilde İlâhî tecellîleri temâşâ etmesidir. Yakînin kokusunu almak herkes için mümkün değildir. Çünkü kalbinde mâsivâyâ meyil olanlar yakînin kokusunu alamazlar.”

Zünnûn-ı Mısırî (k.s.)'ye göre yakînin alâmeti üçtür:

1. Her şeyde Allah'ı görmek,
2. Her şeyde O'na dönmek,
3. Her halimizde O'ndan yardım beklemek.

Kuşeyrî yakîn hakkında şöyle der:

“Yakînin en azı bile kalbe ulaşınca onu nûr ile doldurur. Ondan bütün mâsivâyı sürüp çıkarır. Kalb, şükür ve Allah korkusu ile dolar.”

CÂHİL VE ÜMMÎ

Cehalet sözü mü'min için doğru olmaz.

Çünkü cehalet Ebu Cehl'in lakabıdır.

Allah ve Rasûlü'nü bilmeyenler câhildir.

Mü'mine ise Allah ve Rasûlü'nü tasdik ettiği için okuma-yazma bilmesede de câhil denmez, ümmî denilebilir ancak.

KUR'AN-I KERİM GÖNÜLLERE ŞİFADIR

Kur'an-ı Kerîm'i okumak şifâdır. İster mânâsını bil isterse bilme. Doktorun verdiği ilacın ter kibini bilsen de bilmesen de fayda verdiği gibi bi-iznillah okunan Kur'an da fayda verir. Okunan Kur'ân'ın mânâsını bilirsek daha da tesirli olur.

Büyüklerin, âriflerin sözleri de böyledir. Çünkü onlar, Kur'an'dan konuşurlar. Birinden hakaretli bir söz duysak, yıllarca gönlümüzden çıkmaz. Âriflerin sözü nasıl gönlümüze tesir etmiyor bilmem?

MAHBÛB OLMASAYDI MUHİB OLMAZDI

Muhammed Bahaeddîn'in (k.s.) sohbetinde bir zât yüksek sesle "Allah" dedi. Hazret "Bizim meclisimiz ehl-i gaflet meclisi değildir" diyerek onu ikaz etti.

Zîruh (cânlı) ve ruhun gayrini seven onun muhibbi (seveni) olur. Ama muhabbet-i Hüdâ olursa ona mahbubiyet (Allâh ve kulları tarafından sevilme) derecesi hasıl olur.

Muhibb-i Hak olan sâlik, mahbûb-ı Hak olmuş olur. Eğer mahbub olmasaydı muhib olmazdı. Muhabbet evvelâ Hüdâ'dan, sonra kuldand olur. **"Allâh onları sever. Onlar da Allâh'ı severler."** (Mâide, 5/54) (*İmâm-ı Neseî, Zübdetü'l-Hakâik*)

ŒİRLER

EL İÇİN KUYU KAZAN

Altun kalem ile yazsın bunu yazan
Kendi düşer el için kuyu kazan

CEHLİNİ İZHÂR

Her kim eyler iddia-i kabiliyyet başlıca
Cehlini izhâr eder, benden işitsin doğruca

ŒERİATTİR CÜMLE İŞLERİN BAŐI

Őerîattir cümle işlerin baŐı
Őerîatsiz tarîkat Şeytan işi

Tarikat ehlinde yok ise Şerîat
Onun Őeyhi Şeytandır oldu mutlak

ÖLMEĞEN BİLMEZ NEFİS

Ey azizan! Ölmeden bilmez nefis, Allah nedir?
Bilmeyen Allah'ını, bilmez ki zikrullah nedir?

Cenneti terk etmeyen bir habbeye cânân için
Ol ne bilsin sıfât-ı Âdem Safiyyullah nedir?

Kim göğüs vermezse tûfan-ı belâya dembedem
Bilmez o hiç, ibtilây-ı Nuh Neciyyullah nedir?

Âteş-i Nemrûd-ı nefse, dost için sabretmeyen
Nerde idrak eylesin ol ki Halîlullah nedir?

Pâre pâre etmeden bir kimse nefsin tavrını
Nice bilsin ki, tecellî-i Kelîmullah nedir?

Âsuman-ı kurb-i Hakk'a aşk ile ref' olamayan
Fark ve temyiz eylemez, sırrı Mesîhullah nedir?

Âşınay-ı Kâbe kavseyn olmayan terk eylemez
Kurb-i ev ednâ mirac-ı Habîbullah nedir?

“Mâabednake” remzini duydun mu miskin Fevziya
Nerde anlasın, nedir Ma'bûd-ı Abdullah nedir?

TENDE CÂNIM

Tende cânım cânâda cânânımdır Allah Hû diyen
Dilde sırrım, sırda Sübhânımdır Allah Hû diyen

Dest-i kudretle yazılmış yüzüne ayet-i Hâk
Gönlümün tahtında sultanımdır Allah Hû diyen

Cümle azadan gelir, zikr-i ene'l-Hak nâresi
Cism içinde zâr-ı efgânımdır Allah Hû diyen

Gîceler tâ subh olunca inletir bu dert beni
Derdimin içinde dermanımdır Allah Hû diyen

Yere göğe sığmayan bir mü'minin gönlündedir
Katremin içinde ummanımdır Allah Hû diyen

Her kişiye kendinden akreb olan dost Zâtıdır
Ey Niyazi dilde mihmanımdır Allah Hû diyen

Niyazî-i Mısırî

VÂSİL OLMAZ KİMSE HAKK'A CÜMLEDEN DÛR OLMADAN

Vasıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dÛr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pÛr nÛr olmadan

SÛr çıkar ağyarı dilden tâ tecelli ide Hak
Padişah konmaz saraya hâne mamur olmadan

Mûtû kable en temûtû sırrına mazhar olan
Bunda gördü haşr ü neşri nefha-i sÛr olmadan

Mest olan mestâne geldi tâ ezelden tâ ebed
İçtiler aşkın şarabın âb-ı engÛr olmadan

Bir acep sevdaya düşmüş, Şemsi müdâm
Hakk'a makbul olmak ister halka menfur olmadan
Şemsi

MÂNÂ ERİ

Mânâ eri bu yolda melûl olası değil
Mana duyan gönüller hergiz ölesi değil

Ten fânidir cân ölmez çün giden geri gelmez
Ölürse tenler ölür cânlar ölesi değil

Sakin gel yarin gönlün çanaktır sanmayasın
Çanak sandıktan sonra bütün ölesi değil

Şol Hızır, İlyas ile âb-ı hayat içtiler
Yüz kaç yıl içinde bunlar ölesi değil

Cevhersiz olanlara yüz bin söz söyler isen
Hakt'tan nasib olmazsa eser kılası değil

Çeşmelerde bardağın doldurmadan kor isen
Bin yanında durursan, kendi dolası değil

Yarattı Hak dünyayı, Peygamber dostluğuna
Dünyaya gelen gider, bâki kalası değil

Erişmeden vahdete, vahdetteki lezzete
Girerse de cennete, lezzet bulası değil

Cân teninle yâr iken, Hakk'a kulluk ede gör
Cân tenden ayrılınca, ten kulluk edesi değil

Yunus gözün görürken uzağını göre gör
Çün giden gitti, bundan geri gelesi değil

Yunus Emre

HATIRALAR⁵

Hasan'ın Hâli Başka

Küçük yaşlarda hüngür hüngür ağlardım. Bize gelen misafirlerden Kasır Hoca (r.aleyh) “Evlâdım, hangi günahına ağlıyorsun?” der, çok muttakî olan bu Hoca Efendi de ağlardı. Babam da “Hasan'ın hâli başka, ona dokunmayın.” buyururlardı. Müderris Mustan Hoca'da okurdum. Biz meclise vardığımızda, ilim halkasında bambaşka bir hal olur, hep beraber ağlaşırdık.

Az Yemek

Gençliğimde, aldığım feyiz ile on beş gün yemek yemedim. Kılavuz Hafız ise iki ay yemek yemedi; yalnız, oruçlu iken iftarda bir bardak bal şerbeti içer, orucuna devam ederdi. Sami Efendimiz Yahyalı'yı teşriflerinde, bu halin seyr ü sülûke mani olacağını, normal bir şekilde yenilip içilmesi gerektiğini, ruh zikrinde fazlaca kalındığı için böyle bir hâlin vâki olduğunu bizlere izah buyurdular.

İki Hasan'dan Biri

Konya'daki kardeşlerimiz Sami Sultanımıza: “Efendim, bize iki Hasan'dan birini gönder.” diye istirhamda bulunurlar. Üstadımız Konya'ya gitmemizi emir buyurdularında: “Benim de gönlüm Konya'ya gitmeyi arzu ediyordu.” dedim. Üstadımız, Konya'daki sohbetimizi kastederek “Baygınlık hali zuhur ederse Kur'ân-ı Kerîm okutalım.” buyurdular. Konya'da büyük bir sevgiyle karşılandık. Yemek esnasında, Üstadımızın Yahyalı'yı teşriflerinden ve birçok hallerinden anlatırken vücudumuzda bir başkalık meydana geldi, tüylerimiz ürperdi. Aldığımız feyzin etkisiyle burnumuzdan nefes almaya başladık, nerede ise bayılacaktık. Kardeşlerimizden birine Kur'ân-ı Kerîm okumasını işaret ettim, fakat çok zorlandı. Bunun üzerine silsile-i şerîfi okumaya başladım, güçlkle kendimize gelebildik. Cemaatten Nâsır Efendi: “Emir olmasa söylemezdim. Peygamberimiz (s.a.v.) ve peşlerinde pîrân-ı izâm teşrif buyurdular, sizlere selamları var.” dedi.

Bizden Anlat

1959 yılında Sami Efendimizi ziyarete gittim. Sohbet edecekleri evde etraftan gelen misafirlerle Üstadımızı bekliyorduk. Bu esnada Mustafa Alemdar kardeşimiz içeri girip: “Üstadımız rahatsız oldukları için sohbeti Hasan Efendi yaptıracak.” demesin mi? Ben mahcup bir şekilde en gerilerde oturuyordum. Herkes gözüyle beni arıyordu. Tarif edilen yere râbîta ile oturup “Üstadım ne konuşayım?” diye kalben kendisine müracaat ettim. O da: “Bizden anlat, bunlar bizi bilmiyorlar.” buyurdular. Bir kısım hocalar, Üstadımızdan arkadaşları gibi bahsediyorlardı; ben de buna üzülüyordum. Sohbette Sami Efendimizin (k.s.) doğumundaki hadiselerden ve onda olan manevî hallerden anlatmaya başladım. İhvân-ı kirâm gözyaşlarıyla dinlediler, pek memnun oldular. “Yahu, o kadar yakın olmamıza rağmen bir ücra ilçede yaşayan zat kadar Sami Efendimizi anlayamamışız.” demeye başladılar. O'nun kutbiyyetini, kemâlini az da olsa idrak ettiler.

Hasan Efendi'yi Neden Bu Kadar Yordunuz?

⁵ Bu bölümde hatıraları nakleden H. Hasan Efendi (k.s) Hazretleridir.

Bir başka sohbette, “Tarikat-ı aliyye niçin gereklidir?” diye sordular. Bir çok misal vererek soruyu cevaplamaya çalıştım. Babam da “Evladım şu hadîsi öğren, belki sorarlar.” buyurmuştu. O hadîsi de, sordular cevapladım ama yoruldu. Bu esnada, heyecanla, bir zat şöyle dedi: “Yatsı namazını kılıyordum, Üstadımız teşrif buyurarak ‘Evladım, Hasan Efendi’yi neden bu kadar yordunuz?’ buyurdular”

Manevi Uyarı

Adana Şeyhoğlu Camii’nde vaaz u nasîhatte bulunurdum. Cemaâten hiçbir kimsenin göremediği fakat benim görebildiğim bir kimse vaazdan önce gelir “Hasan Efendi, iftihar etme!” der kaybolurdu.

Helal Lokmaya Riayet

Biz askerde iken Üstadımız, ihtiyacımı bildirmemi söylediler. Edeben para isteyemez, mektup yazar ama mektubu da yollayamazdım. Bir de bakardım, yazdığım kadar parayı Üstadımız göndermişler. Yalova’da asker iken, Rumların terk ettiği dağlardaki erikleri askerler yer, ben yemezdim. Tapulu bir mülk değil, sahipsiz deseler de Allah’tan korkardım.

Şüpheli Taam

Rabbim, şüpheli taamdan yedirmedi elhamdülillah. Bir gün bir ihvan, henüz mirası bölüşülmemiş maldan bir bakraç bal hediye getirdi. Fakat bal gözüme çam sakızı gibi göründü, kabul etmedim. O ihvan, “Böyle Efendi mi olur.” diye şiir yazmış. Kürt oğlu Mehmet Amca bu itirazın helâke götüreceğini haber vermiş. Kusurunu tekrar itiraf eden ihvanımız bir şiirle teslimiyet bağını tekrar kurarak şu sözleri söylemiş:

*Şemsi yine dillenecek
Bellenirse bellenecek
Yolun taşı elenecek
Taşına kurban olduğum*

Rabbim Amel Defterime Günah Düşürme!

Akıl baliğ olmadan önce kısa yaz gecelerinde yatsı namazını zor beklerdik. Ezan okununca kılar yatarlık. Namazı kılmadım diye gece yarısı uyanıp, acele abdest alıp namaza durdum. Namazı eda ettiğim hatırıma gelince tekrar yattım. Anam babam, Allah’tan korkuma memnun olup şükrettiler.

Babam bize, ergenlik çağına gelmeden şöyle duâ etmemizi tavsiye ettiler: “Evlâdım sizi haram ve şüpheli taamlardan koruyarak, gül gibi büyüttüm. Duâ ederken Allah’a; ‘Rabbim amel defterime günah düşürme!’ deyin.”

Hâlâ böyle yalvarırım Mevlâ’mıza.

Tâhir Hoca

Tâhir Hoca ile yeni tanıştığımız günlerdi. Üç gün beraber olduk. İlâhî aşk ve muhabbetten geceleri uyuyamıyorduk. Hoca Efendi bize şöyle ricada bulundu: “Hasan Efendi, ne olur gitme de, üç ay olsun, hep böyle geçirelim geceleri.”

Sigara Neden Haram

Dervişlerden birine, “Söyle bakalım sofı, sigara neden haram?” dediklerinde o da “Alıp verdiğimiz bu nefeslerden mesul müyüz?” diye sorar. “Evet” cevabını verdiklerinde, “Mevla bu nefesleri, nefsimize ve gayrılarına zararlı olan sigarayı üflemeğ için mi, yoksa kendisini anlamamız için mi halketti?” der. Bu cevap karşısında herkes susar.

İcâzetin Önemi

Bize icazeti Üstadımız verdiği için sizler, bizim yanımızdan ayrılmıyorsunuz. İcazetsiz kimseler, çokça cemaat toplarlar fakat tezce de dağıtırlar.

Kazaya Kalan Namaz

Dedem H. Mehmet Hoca, Kayapınar mevkiinde harman işleriyle meşgul olurken, uyku galebesiyle sabah namazına kalkamaz. Uyandığında, güneşin çıktığını görünce ağlayarak namazı kaza eder. “Kırk yıldır aynı namazı kaza ediyorum, Rabbim beni affeder mi?” der ve ağlardı.

Beş Letâifiniz Zikredecek

Yedilerden Dörtıyollu Fırıncı Mehmet Baba bir gün rüyasında bizi görür. Rüyasında, bir düğmeye bastığımızda beş tane elektrik yanar odasında. Rüyasını Sami Efendimize anlatınca: “Hasan Efendi vasıtasıyla beş letâifiniz zikredecek Mehmet Efendi!” buyururlar.

Sükûtu İrşâd Olanlar

Öğüt ve nasihat, yıkılan bahçe duvarını tamire benzer. Nefis ve şeytanın bahçeye girip mahsulünü yememesi için nasihatle bu duvar tamir ediliyor. Eksiklerimizin çokluğundan dolayı, letâif güllerini soldurmamalı diye saatlerce nasihat ediliyor. Ayrıca sükûtî olarak bir müddet durulursa bu sükûttan da istifade edilir.

Nakşî tarîki, sâliki, sükûtî olarak da irşat eder. Kürdoğlu Mehmet Efendi: “Bir çok kardeşimizle, Yahyalı’nın Boyacılı mahallesinde bir evde otururken, bir manevî hal zuhura geldi, hepimiz sükût ettik. Tadına doyamadığımız bir gün yaşadık.” diye aktarmıştı bize.

Gaziköyü’nden Taktak Ali Amca, o feyizli günlerinde inlemeye başlamıştı. Cemaat dahi aldıkları mânevî hazla kendilerinden geçmişlerdi. Öyle bir zevk hasıl oldu ki, Önümüze bir baklava tepsisi konmuştu, kardeşlerimiz de biz de baklavadan yiyemedik, baklavanın tadı kalmadı. Tatlı tepsisi kaldırıldı.

Sivas’tan İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Hazretleri’nin bir müridi geldi bize. Kendisiyle bir tek kelime bile konuşma nasip olmadı. İkimiz de sükût ettik. Kalben konuşuyorduk. Âşık Elvan, misafiri tanıtmak için, “Efendim” der demez işaretle “Sükût et” dedim ve böyle ayrıldık.

Behice İhvanın Has Olanı İle Olmayanını Ayırıyor

Babamın Post köyünde Halil Efendi diye bir ihvanı vardı. Hanımı da çok âşık bir kardeşimizdi. Babam dergâh-ı Es’ad’dan geldiğinde bunlara, rabıta-i şerîfeyi tarif ettiğinde cezbelenerek ağlar ve kendilerinden geçerlerdi. Yahyalı’ya muhabbetle gelirler, ayrılırken iki taraflı ağıtlarla ayrılırlardı. Çocukları yoktu. Behice isminde bir kardeşimizi onlara bahşettik. Annem âhirette de o çocuk onların olsun diyerek sehâvetin en büyüğünü yapmıştı.

Çocuk çağırıldığında herkese varmazdı. Samimî ihvanın boynuna sarılırdı. Babam, “Behice, ihvanın has olanı ile olmayanını ayırıyor,” derdi. Kime varmazsa, o günahına tevbe ederdi. Böyle ferasetli bir yavru, ocaktan bir ateşin sıçramasıyla yanıp cân vermiş.

Babam Behice'nin irtihalini duyup "İnnâ lillâh ve innâ ileyhî raciûn" demiş. Annemi bu irtihalden haberdâr etmek istediğinde ise annem "Kurban olduğum çocuğun vefatını mı diyeceksin?" diye babamı da tesellî etmiş.

Halil Hoca ve Râziye Hanım geldiklerinde, bağışlarının Hak indinde makbul olup emaneti teslim ettiğini, çocuğun âhirette şerbetçi olacağını, büyüyüp kocaya gittiğinde bazı sıkıntıların doğabileceğini haber vererek tesellî eder bu âşık insanları.

Velilerin Gönlüne Girmek

Velîlerin gönlüne riâyet ediniz. Bir yük diken odaya nasıl zorla girerse, velînin gönlüne de yeniden girmek öyle zor olur.

Sami Efendimizin damatlarına aleyhimizde bir takım hoş olmayan sözler götürülmüş. O da bize ağır sözler söyledi. Ben de "Başım gözüm üstüne" dedim ayrıldım. Bunun üzerine Ömer Bey'in kalbine bir ok batar. Konya'da bizim damada "Mahmut, Hacı Baba'na, elin sözlerine inanarak hakaret ettim, içime bir ok battı, öleceğim ben." der.

Daha sonra, Sami Efendimizin kapılarının önünde "Ne olursun Hasan Efendi, bu eşikten girip çıkan Kutb-ı Cihan hürmetine beni bağışla!" dedi. Sultanımızın hatırı için bağışladım. Zaten beddua etmem. Yalnız haksız yere hareket edenlere Mevlâ razı olmaz.

Ömer Bey'e, "Bak Ömer, tuzak ayağımızı defalarca kırsa, yine sürüne sürüne bu kapıya geliriz, ölsek bile ayrılmayız." dedim.

Evlîyânın huzûru, bayağı, basit insanların huzûruna benzemez. Onlarla oturan Allâh (c.c.) ile oturma sırrına mazhar olur. Beşerî ölçüler onları ölçüp tartmaz. Onların halleri Allâh'a malumdur. Velîlerini Allâh bilir.

Bereketli Rızık

Kıtlık zamanında âşık, sâdik Mecet Hasan'a sordum, "Rızıkınızı nasıl temin ediyorsunuz?" O da, "Efendim, evimizin köşesinde bir miktar arpa var. Değirmene götürüp öğütüyoruz, yine yerinde o kadar arpa meydana geliyor." dedi.

Evimizde rızık, bereketle dolup, taşığını bilirim. Küpten pekmez kaynar, başka kaplara boşaltırdık. Annem; "Kimseye söylemeyin, bu bir sırdır." derdi. Yıllarca dağarcıktaki bulgurun tükenmediğini bilirim.

Bir zât, "Efendim rızıkınızı nereden temin ediyorsunuz?" dedi. Askıda bulunan pantolondan paralar dökülmeye başladı. Adam hayretler ederek sükût etti.

Elmanın İçinde İsmi Var

Niğde'nin Aytomas Beldesi'ne bağlı Şeyhler Köyü'ne çokça davet ediliyor, fakat gidemiyorduk. Yedilerden Hüseyin Efendi "Hasan Efendinin rızıkını ayağına götürüyorsunuz, bakın şu elmanın içinde ismi var. Elmayı tavana ipele asın, göreceksiniz Hasan Efendimiz gelecek." der. Hakikaten öyle oldu, evde duramaz oldum. "Beni Aytomas'a götüreceksin mi?" diyordum ve gitmeğe muvaffak olduk Allâh'ın izni ile. Hüseyin Efendi, bizi yolda karşıladı.

"Siz Efendinize değil, Efendiniz size hizmet ediyor. Hasan Efendimiz evladımı karşıla buyurdu ben de sizi karşıladım." dedi. Tavandan elma indirildi. Saçları omuzlarına kadar sarkan bu zât bize neler anlatmadı ki. Kocalarına isyan sebebiyle kadınların ateşte yandığından, günahların kartalın kanatlarına benzediğinden, sevapların inci tanesi gibi olup mîzanda çok ağır geldiğinden ve sair ahvâlden haberler verildi.

Kalemdâr'ın Meclisinde⁶

Bu Zâtın Bir Gün Bile Mektebi Yok

Birinci Cihan Harbi'nde bulunmuş, malûlen emekli binbaşı olan İskenderunlu Selahaddin-i Geylanî Bey vardı. Aslen Şâm-ı Şerîf'ten, Abdulkadir Geylânî (k.s.)'nin neslinden idi. Bir gün Sami Efendimize: “Üstadım! Memleketimizde bir kısım hocalar tarikat-ı aliyeye itiraz ediyorlar. Ne olur Yahyalılı Hasan Efendi'ye müsaade buyursanız da hocaları ikna etse.” deyince Üstadımız tatlı bir tebessümle “Tabi!” buyururlar.

H. Hasan Efendimiz, 1951 tarihinde Kayseri/Develi'den İbrahim Tuna (Asker Hoca) ile birlikte Adana'da Sami Efendimizi (k.s.) ziyaret edip, İskenderun'a giderler. Geylânî Bey, H. Hasan Efendimize (k.s.) bir cübbe giydirerek itiraz eden hocaların karşısına oturtur. H. Hasan Efendimiz her bir hocaya yönelerek, doğumundan bu zamana kadar geçen halleri, içinden çıkamadığı konuları bir bir izah buyurunca, orada bulunan mu'teriz hocalar bu kemâlât karşısında şaşırıp kalırlar. Oturdıkları sandalyeden inerek diz çökerler, edeple Üstadımızı dinlerler.

Geylânî Bey, “Hoca Efendiler! Bu zâtın bir gün bile mektebi yok, ama İlâhî medresede Fahr-i Kâinât'ın mektebinde yetişmiştir. Daha ne soracaksınız sorun.” deyince, orada bulunan hocalar hiçbir itirazlarının olmadığını, ikna olduklarını mahcup bir şekilde ifade ederler.

Vakte Riayet

Sevr u sülûk için teslimiyet şarttır. Bir hastalıktan dolayı ameliyat olması gereken kişinin, ilaçlarla tedavisi her ne kadar hastalığı birazcık hafifletip hastayı da biraz teskin etse de nihai çözüm değildir bu. Ameliyat ise kişiyi hastalıktan bi-iznillah tamamen kurtarır. Aldığımız evrâd ve ezkâr da hastalığın şiddetini gideren ilaç gibidir. Teslimiyet ise kişiyi hastalıktan tamamen kurtaran ameliyat gibidir.

Sami Efendimiz, H. Hasan Efendimize saat ikide gelmelerini söylerler. Denilen saatte Üstadımız gelir. Sami Efendimiz: “Erken geldiniz.” deyince Üstadımızın rengi atar, düşecek hale gelir. “Efendim, isterseniz bakın saat ikiyi geçiyor.” deyince, Sami Efendimiz “Hata sizde değil, saatte imiş.” buyururlar.

Sâmi Efendimizi Ziyâretler

İlkokulu yeni bitirdiğim günlerde Miraç kandili münasebetiyle Sami Efendimizi ziyarete gittik. Mirâcın ehemmiyetinden bize, saatlerce bahis buyurdular. H. Hasan Efendimiz ceketimi Sami Efendimizin hırka-i saadetlerinin altına koydular. Bir zat bizi misafir etti. Gece yataktan kalkıp süratle yürüdüm. Üstadımız, “Ne var oğlum” deyince, “Hacı Baba, rüyamda, hata etmişim beni kovalıyordunuz.” dedim.

Bilahare Sami Efendimizi tekrar ziyarete gittik. H. Hasan Efendimiz, “Bizi istemişler, seni dememişler, belki emre riayetsizlik olur.” diye bizi bahçede bıraktılar. Sonra biz de çağırıldık, gece başımdan geçen hadiseyi anlattıklarında, Sami Efendimiz “ruhaniyet ilgileniyor” buyurdular.

Sami Efendimiz, zât-ı âlilerini ziyaret ettiğimiz bir günde, Üstadımıza, “Hasan Efendi! Vazifenizi yaptınız.” buyurdular.

Çocuktum, dersleri dinler, duyduklarımı tatbik ederdim. Kırk beş dakika kadar râbıta yapar, sohbetlerde “Allah!” diye bağırırdım. Bu halim Sami Efendimize anlatılınca, “Hasan Efendi! Evladımızın, zikirle, unsûr-i nârîsi (ateş unsuru) yanmış, cezbe halinde sohbetten çıkarın.”

⁶ Bu bölümde hatıraları nakleden Hacı Hasan Efendinin Mahdûm-ı Âlileri Ali Ramazan Dinç Hoca Efendi'dir.

buyurdular. Himmet-i âlîleriyle bir daha bu hal pek olmadı. Mürşid-i Kâmil, bi-iznillah-i Teâlâ verdiği alabilendir.

Cezbe

*Âşıkın bâli⁷
Cezbeden hâli
Benzer a'mâli
Nakş-ı duvara*

Cezbesiz âşık olmaz. Cezbe sırasındaki bağırip-çağırılmalar, gelen feyzi taşıyamamaktan ileri gelir. Cezbe, kalbin Allah'a çekilmesi, muhabbetidir. Kişi bir anda bütün hal ve makamları geçerek külfetsiz vuslata erer. Allah'ın aşkına kavuşur. İlâhî huzûra cezbedilir, çekilir.

Bize Bildiriliyor

Bir ders görüşmesi esnasında, Üstadımıza kolaylık olsun diye bir kardeşimize, “Sekiz sûreyi okuyor musun?” dedim. O da “Evet” dedi. Üstadımız şefkatle, “İzâ-câe-nasrullahi” sûresini okumuyorsunuz.” deyince adam, pek mahcup oldu. Üstadımız: “Oğlum! Bize Cenâb-ı Hak - bi-iznillah- bildiriyor. Kimden neyi, niye gizliyorsunuz?” buyurdu.

Burhaniye köyümüzde, yatsı namazını sıkışık bir abdestle kılmıştım. O zaman yaşım çok gençti. H. Hasan Efendimiz; “Neden sıkışık abdestle namaz kıldınız evladım? Rabbimiz bize lutfuyla iğnenin ucunu dahi bildiriyor.” buyurdular.

Kayseri İHL. beşinci sınıfta öğrenci idim. Gönlümüz, H. Hasan Efendimizin Kayseri'ye teşrifini arzu etti. “Oğlum, Pazar günü geliriz. Hem de H. Şaban Efendi'ye Kur'an okuruz.” buyurdular. Halbuki Sami Efendimizin görevlisi Şaban Efendi henüz hayatta idi. Bu zat vefat etti. Üstadımız da taziyede bulundular.

Bu Dergâhta Gönüller Seyredilir

Üstadımız buyurdular:

“Bu dergâh gönülleri seyreden, apaçık gösteren bir röntgen gibidir. Gelenlerin içini, olduğu gibi gösterir, bi-iznillah. Hiçbir kimse riyakârlıkla bizi aldatmasın. Kelâm, kabiliyetli insanlara göre dilde tesirli olur. Dinleyenlerin kalplerine tesir eder. Sözü, kabul edecek insanlara konuşurken hiç yorulup terlemem. Söz anlamaz itirazcılardan ise pek rahatsız olurum.”

İhvânın Gönülleriyle Meşgulüm

Ziyarete gelenler iştiyakla H. Hasan Efendimizi dinlerler, ona doyamazlardı. Develi'nin, Şahmelik köyünden, H. Şâmil Ağa O'nun âşıklarındandı. Üstadımızın önündeki rahleyi heyecanından hareket ettirince Efendimiz, “Şu anda ihvanın gönülleriyle meşgulüm.” buyurdular.

Sohbet ânında bir kardeşimiz ağlamıştı. Sonrasında Üstadımız şöyle buyurdular: “O zâtın nefsi yılan gibi ayağa kalktı; birkaç defa vurdum, o da nedâmet edip ağladı.”

⁷ Kanadı.

Bizdeki Edep Vehbîdir

Üstadımız buyurdular:

“Babamın karşısında oturmaz, ondan aşağıya otururdum. Bağdaş kurarak, dizimi dikerek bir oturuş vaki olmadı bizde. Babamı uğurlarken mübarek boyları kayboluncaya kadar beklerdim. Bizdeki edep vehbi idi.”

Peygamberimizin Huzurundaymışçasına Okunan Ezan

Üstadımız buyurdular:

Annem Âişe Hâtun, “Evladım ezan okurken Peygamber Efendimizin (s.a.v.) huzurunda olduğunu hatırlayarak oku.” deyince; benim de ezanı dinleyenlerin de hali değişirdi.

Huzûr-ı Rasûlullah'ta İdim

Kolay sır vermeyen H. Hasan Efendimiz, babaları ile görüşmelerini şöyle anlatır. Babamın kabrine gittim. Yasin-i Şerîf'ten okudum. Kabrinden bana nida geldi: “Evladım, huzûr-ı Rasûlullah'ta idim. Şimdi senin için geldim.”

Bana Yâsîn-i Şerîf Okumayacak mısın?

Merhum damâd-ı âlileri H. Ahmet Efendiyle bir görüşmeleri Ravza-i Pâk-i Nebî'de olur. Ashab-ı Suffe'de Sami Efendimizin arkalarında otururlarken kabri Nebî (s.a.v.)'den damâd-ı âlileri gelerek, “Hacı baba, bana Yâsîn-i Şerîf okuyacak mısın?” deyince mübarek gözlerinden yaşlar akar. Üstadımız onu teselli ederler.

Tevfik Baba'nın Sırları

Medîne'de mücavir Tevfik Baba (r.a.) H. Hasan Efendimizi ister: “Ben ölüp gideceğim, sırlarım var onu Hasan Efendi'ye anlatacağım.” der ve şunları nakleder:

- 1- Medîne ehline kimse tan etmesin (kötülemesin). Vefat ettikleri zaman huzûr-ı Nebî'den rahmet melekleri, azap meleklerini çıkarıyor, öyle huzûra geliyorlar.
- 2- Sami Efendi Hazretleri, Haremeyn-i Şerîfeyn'in kutbudur. Hem Mekke hem Medîne'nin.
- 3- Cennetülbâkî Kabristanlığında bir zâtı ziyarete gittik. Herkes kabri ararken o zât, kabrinden çıkıp beni kucakladı. Onlar hâlâ kabri arıyor, biz de onlara tebessüm ediyorduk.

Merdivenleri Öpe Öpe Ayrılır

Askeriyeden emekli Ayhan Bey isimli bir zât, İzmir'den Ahmet Dayhan amca'yı ziyaret eder. O da H. Hasan Efendimizin teyp bandından onun sohbetlerini dinletir. Ayhan Bey, Üstadımıza âşık olur. Sâmi Efendimizi ziyaretinde H. Hasan Efendimizden bahsedilir. Ayhan Bey'de büyük bir sevgi oluşur Üstadımıza karşı. Ankara'ya gelir; tanıdığı bir kaç zâtın arabaya binmekte olduğunu görüp, nereye gittiklerini sorar. Onlar da, Gölbaşı'na, H. Hasan Efendimizi ziyarete deyince “Ben onu gökte arıyordum, yerde buldum.” der arabaya biner. Üstadımızı ziyarete coşar, kendinden geçer. Üstadımız da ona muhabbet ederler. Ayhan Bey, büyük bir sevgi ile H. Hasan Efendimizin elleri buralara temas etti diye merdivenleri öpe öpe ayrılır.

Asker İbrahim

H. Hasan Efendimiz, bir hac dönüşü İskenderun'da asker olan hemşehrisine uğrar. Hâlini, hatırını sorar. O da memleket hasreti çektiğini söyleyince, “Oğlum, sana bir izin kağıdı yazayım.” der ve bir kağıda kelime-i tevhîdi yazar. “Lâilâhe illallâh” kelimesini kendisi alır, “Muhammedürresûlullâh” kelimesini asker İbrahim'e verir. Asker İbrahim kıtasına varınca Yüzbaşı, “İbrahim, gel seni izine göndereyim, böyle perişan perişan gezme!” der. Memleketinden yeni dönmüş olduğu halde tekrar izne gönderilir.

Kaygılanma Mehmet Efendi

Konya'dan bir esnaf “Müşteri fırsat vermiyor ki namaz kılayım!” deyince; bir sene, oluktan akar gibi gelen müşteri gelmez olur. İş değiştirme düşüncesindeyken, Üstadımız bu zâtın evine teşrif buyururlar. “Kaygılanma, Mehmet Efendi!” der ve Seyrânî Baba'dan şu kıtayı okurlar:

*Anadan doğunca çulun
Var mı idi paran, pulun
Tanrı yarattığı kulun,
Verir rızkın, koymaz nâçar.*

Himmat buyururlar müşterisi tekrar gelmeye başlar.

İdam Etseler İpini Ben Çekerim

Memleketimizde bulunan bir ağanın yanında, Üstadımızdan, “Büyük bir insan” diye bahsedilince kabullenmez. Cemaat içinden biri başından geçen bir hâdiseyi anlatır: “Tarsus'ta araba bekliyorduk. Otobüs bizi almadı. ‘Hasan Efendi'nin şeyhinin hürmetine bizi burada koyma Yâ Rabbi!’ der demez araba arızalandı. Bizi almak mecburiyetinde kaldı.”

Bir diğeri o topluluk içinde şu hâdiseyi anlatır: “Sene 1941'de kıtlıkta Hasan Efendi bir ekmeği on iki parça etti, hepimiz yedik, içtik ekmekler aynen duruyordu.” der, ama ağa yine inanmaz.

“İdam etseler ipini ben çekerim.” diyerek hakaret eder. O günün gecesinde def-i hacete giderken bir el duvardan aşağıya iter, damdan düşer, adamın kolu kırılır.

Sa'd b. Ebî Vakkas'ı Oku

Allah her an hatırlanmalıdır. Hatırlama, kişilerin hal ve derecelerine göre değişir. Muhammedî nûr her tarafı kaplamıştır. Ehl-i târike bu nûr güneş gibi, sair insanlara gölge gibi akseder. Midesi hasta olanlar bal yiyemediği gibi kalbi hasta olanlar da Hakk'ı zikredemezler. Üstadımızın sohbetlerinde her gün bir sahâbenin hayatından okuyorduk. Rüyamda Sâmî Efendimiz “Yarın sohbette Sâd b. Ebî Vakkas'ı (r.a.) oku.” buyurdular. Kitaba baktım, sıra bu sahâbede. Misafirler geldi, Üstadımız: “Oğlumuz, Efendimiz rüyasında Sâd b. Ebî Vakkas (r.a.)'den okumasını tembih buyurmuşlar.” demesin mi? Halbuki rüyayı daha kimseye anlatmamıştım.